

Makale Gönderilme Tarihi / Article Submission Date: 08-01-2020

Makale Kabul Tarihi / Article Acceptance Date: 28-02-2020

Araştırma Makalesi / Research Article



INTERNATIONAL JOURNAL OF HUMANITIES AND EDUCATION (IJHE),
VOLUME 6, ISSUE 13, P. 319 – 351.

ULUSLARARASI BEŞERİ BİLİMLER VE EĞİTİM DERGİSİ (IJHE), CİLT 6,
SAYI 13, S. 319 – 351.

Atsız'ın “Bozkurtlar” Romanındaki Kişi Adları Üzerine

Mehmet BULUT¹

Özet

Türklerde çocuklara ad koymak, çok önemli bir olay olarak kabul edilir. Çocuğun adı ile alın yazısı arasında bir bağ olduğu düşünülür. Ad koyma, genellikle eski Türklerde bir törenle yapılır ve buna çok önem verilirdi. Sadece Türk toplumunda değil tüm toplumların kendi kültürel kimliğini aktaran bir ad verme geleneği vardır. Bu gelenek çeşitli usullerle karşımıza çıkmaktadır. Bunların nasıl verildiği, neden o adın seçildiği, verilmiş zamanı ve üslubu üzerinde daha önce araştırmacılar tarafından çokça çalışılmıştır. Bizim amacımız bu çalışmada bunları tartışmak, değiştirmek, bunlara yeni bir şeyler eklemek olmayacaktır. Adlar insanların karakterini, zevklerini, hayata bakışlarını, ailenin veya büyük ölçekte toplumun sosyal yapısını yansıtır. Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor (Bozkurtlar) romanlarında Hüseyin Nihal Atsız'ın metinde geçen kişilere ad verirken nelere dikkat edip etmediği, Türk ad verme geleneklerini nasıl yansıttığı veya yansıtmadığı, bu adların kahramanların/karakterlerin/kişilerin kişilikleriyle uyumlu olup olmadığı konusu ve karakterlerine ad verirken nasıl bir düzen kullandığı veya kullanmadığı üzerinde durulmuştur. Çalışmamızda romanda geçen tüm Türkçe özel adların (Çince özel adların anlamları orijinal yazılışlarını kaynaktan tespit edemediklerimiz bulunamadı.) yukarıda sayılan özelliklere göre mi seçildiği konusu işlendi.

Anahtar Kelimeler: Bozkurtlar, Ad verme, Hüseyin Nihal Atsız, Roman kahramanları/karakterleri/kişileri.

On the Names of Heroes in Atsız's “Bozkurtlar” Novel

Abstract

In Turks, naming children is considered a very important event. It is thought that there is a link between the child's name and Destiny. Naming is usually done with a ceremony in the old Turks and it was given much importance. Not only in Turkish society, but all societies have a tradition of giving names that convey their own cultural identity. This tradition comes across in various ways. How these are given, why that name was chosen, the time and style of the given have been studied by many researchers before. Our goal in this study will not be to discuss them, to change them, to add something new to them. The names reflect the character of people, their tastes, their view of life, the social structure of the family or society on a large scale. The death of the bozkurts and the resurrection of the Bozkurts (Bozkurts) novels focused on what Hüseyin Nihal Atsız paid attention to when naming the people mentioned in the text, how it reflects or does not reflect the Turkish naming traditions, whether these names are compatible with the personalities of the heroes/characters/persons, and how he used or did not use Chinese Turkish special names (meaning of special names in the novel in our study, we could not determine the original spellings from the source were not found.) is selected according to the properties listed above was processed.

Keywords: Bozkurtlar, naming, Hüseyin Nihal Atsız, Novel heroes.

¹ MEB, Erciyes Üniversitesi Türk Dili Doktora öğrencisi, E-posta: mbulut2071@gmail.com.

GİRİŞ

Adlar *onomastik* biliminin konusudur. Bunun alt dallarından olan *antroponim* (kişi adları bilimi) ise kişi adlarını inceler.

“Türk toplumunda kişi adlarının çeşitli kaynakları bulunmaktadır. Çocuğun doğduğu yer, gün, ay ve mevsimle ilgili adlar, hayvan, maden ve bitkilerle ilgili adlar, coğrafi, kozmik ve meteorolojik öğelerle ilgili adlar, minnet, şükran, hayranlık ve dostluk duygularıyla ilgili adlar, atanın, akrabanın adı, kültür değişimini yansıtan adlar, tesadüfî adlar ve dinî adlar bunlardan bazılarıdır.” (Karahan, 2009, s. 17)

Ad verme geleneğinin tüm din ve kültürlerde çok büyük bir yeri vardır. Her toplumun bu alandaki kültürünü aktaran ad verme geleneği çok çeşitlilik göstermektedir. Türklerde ad koyma önemli bir kültürel öge olarak tarih boyunca karşımıza çıkmaktadır.

Ad verme sebeplerine baktığımızda hem adı vereni hem de adın verildiği kişiyi koruma, yaşatma, anma vb. gibi sebepler karşımıza çıkmaktadır. “Ad konanı kötülüklerden, şanssızlıklardan korumak üzere anne baba, kötü ruhları yarıltan bazı adları tercih eder. Allah’ın sıfatları da bu endişeyle verilen adlardandır. Kötü ruhları korkuttuğu inancıyla, bazı hayvan adlarını, nefret edilen bazı kavim adlarını çocuklara ad olarak vermek de Türk kültürünün tercihleri arasındadır. Kazakların anlattığına göre, evladı yaşamayan Çepisbay Ağa; oğluna, evimize Azrail gelmesin diye ‘Rus’ ismini vermiştir. İnanişe göre güzel adlar, kötü ruhların ilgisini çeker. Kötü ruhlar insanları rahatsız ettikleri zaman onlardan kurtulmak için rahatsız edilen şahsın adını değiştirmesi veya o kimsenin adının değiştirilmesi, bazı yörelerde bir gelenek olarak yaşamaktadır.” (Karahan, 2009, s. 18) Ad değiştirme durumu çocuğun başına hastalık, sakatlık, şanssızlık vb. olumsuz durumlar geldiğinde “adı ağır geldi.” denilerek değiştirilir. Tabii olumlu işler yaptığında da çocuğun adının değiştiği olur. Moğol hükümdarı Cengiz’in bu adı sonradan alması gibi. Çocuğa eve ilk gelen kişinin adının verilmesi, çocuk doğduktan sonra ilk söylenen sözün ad olarak verilmesi Türk kültüründe görülen geleneklerdendir. Ad verme işini ailede ya da toplumda önde gelen kişiler yapar. En güzel örneğini Dede Korkut Hikayelerinde görüyoruz. “Dirse Han oğlu Boğaç’a ad konulacağı zaman Dede Korkut çağrılmış”, “Dedem Korkut gelsin, bu oğlana ad koysun, yanına alıp babasına varsın, babasından oğlana Beylik istesin, taht alı versin dediler.” (Sepetçioğlu, 1998, s. 25) Bir dönem Altay Türklerinin özel ad taşımadıkları da görülüyor (Altın Toyçı Destanı) Bunlar aile adlarını kullanır ancak çok önemli bir başarı gerçekleştirdiklerinde özel ad taşıma ayrıcalığını kazanırlardı. Bu durumu Dede Korkut Hikayelerinde de görüyoruz. “O zamanda bir oğlan baş kesme kan dökmese

ad koymazlardı.”, “*Pay Püre Beğ de: «Bre, benim oğlum baş mı kesti kan mı döktü?» diye şaştı. «Evet baş kesti, kan döktü, adam devirdi» dediler. «Bre, bu oğlana ad koyacak kadar var mıdır» dedi. «Evet sultanım, fazladır» dediler.*” (Sepetçioğlu, 1998, s. 71) Oğuz Kağan Destanı’nda da ad verme geleneklerimizle ilgili önemli örnekler vardır. Burada yaptıkları işe göre ad alan kahramanları görmekteyiz. “*Sen bana çok altın yollamışsın ve şehri iyi korumuşsun- dedi. Onun için ona Saklap adını koydu ve onunla dost oldu.*” (Rahmeti, 1936, s. 23) Türkler çocuklarına kötü çağrışımı olan adlar vererek çocuğu kötülüklerden koruduklarına inanırdı. Bu sebeple korkulan hayvan veya soyut varlıkların adları da verilir. Çocukların doğdukları zaman da ad verilirken önemli bir etken olmaktadır. İslami dönemde çocuklara Recep, Şaban, Ramazan, Kadir vb. adlar bu durum için uygun örneklerdir.

Aşağıda alfabetik olarak Bozkurtlar romanında geçen özel adlar anlamları, kahramanların/karakterlerin kişilikleri esas alınarak incelenmiştir.

A

Abi: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 402) 1- *Can, ruh* 2- *Anne* 3-*Mavi* 4- *Şaşma ve korku ünlemi.* (sozluk.gov.tr, 2019) Divan-ı Lügati’t Türk’te geçen kişi adlarındandır. (DLT I, 86) Romanda Kür Şad’ın kırk çerisinden biridir. Soylu biri değil, kamudandır. Gözü mavi olduğu için bu adı almış olabilir. Ama bu konuda veya diğer adlarla ilgili olabilecek bir ayrıntı romanda yok.

Alka: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 192) Clauson’a göre ‘*to praise*’ yani “övgü” anlamında kullanılmaktadır. (Clauson, 1972, s. 146) *Çember, halka* (sozluk.gov.tr, 2019) DLT’de geçen özel adlardandır. *Alka-* fiili övmek anlamında Eski Uygur Türkçesinde kullanılmıştır. (Caferoğlu, 1968, s. 11) Annesi bir Uygur’dur. Bu yüzden Uygur Alka adıyla da anılır. At üstünde her şey yapabilir. Çin’e bir kez esir düşmüş, eli bağlı olduğu halde kaçmayı başarmıştır. At yarışında ölmüştür. Yaptıklarıyla adı gibi övgüye layık biridir. Bu sebeple Atsız’ın “övgü” anlamını tercih ettiğini düşünüyoruz.

Almıla: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 65) *Elma* <ET. *Alma* (Clauson, 1972, s. 146) *Kırmızı elma.* (sozluk.gov.tr, 2019) İşbara Alp’in büyük kızı. Cesur, uzun kumral saçlı, çekik yeşil gözlü, kızıl elbiseli. Kızıl elbiseli olması, elma adının Atsız tarafından yakıştırılmasına sebep olmuş olmalı.

Alp Aya: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 392) Alp: *Kahraman, pehlivan.* <ET. *Alp ‘cesur’* (Clauson, 1972, s. 127) (Tietze A. , 2002, s. 157) *Kahraman, babayiğit, bahadır, pehlivan.* (sozluk.gov.tr, 2019) *Kahraman, cesur, yiğit” mânalarını ifade eden ve daha ziyade askerî bir terim.* (Donuk, 1988, s. 93) Aya: *Aya, el içi* <ET. *Aya* (Clauson, 1972, s. 267) (Tietze A. ,

2002, s. 232) Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Alp sıfatı taşınması ve aya'nın Türk kültüründeki önemi ve bu sözcükten türeyen *ayak (kadeh)* (Güner, 2018) sözcüğünün varlığı bu adın Türk kültüründe önemli bir yere sahip olduğunun göstergesidir. Kırk çeriden biri olmasıyla hem alp hem de aya adını taşımasıyla kişi adı olarak önemli bir anlam ifade etmektedir.

Alp Bamsı: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 45) Alp: bk. Alp Aya. Bamsı: “*Bamsı adının ilk hecesi olup bir ad olduğu anlaşılan bam kelimesi, ‘gök’ anlamında kullanılmış olmalıdır. Kelimenin üzerine getirilen ek (+sI) ise bir iyelik eki değil, isimden isim yapan ve ‘benzerlik, yakınlık’ ifade eden ektir.*” (Özçelik, 2018, s. 273) Romanda kendini “Kırgızların arslanı, Gökmen Eli kaplanı, tipi olsa süren, yer deprense dik duran, kılıç vursa taş yaran.” (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 45) şeklinde tanıtmıştır. Gök adından türeyen bir ad taşınması onun değerli biri olduğunu gösterir. Çünkü Türk kültüründe gök, Tanrı'yla ilişkilidir. Adı gibi alptir.

Alp Er Tunga: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 424) Alp: bk. Alp Aya. Er: ‘*erkek; cesur, kendini müdafaa edebilen*’ (Tietze A. , 2002, s. 731) Tunga: 1. *Görkemli, kuvvetli, muazzam.* 2. *Yiğit, kahraman.* 3. *Rütbe, unvan.* 4. *Bir tür kaplan.* (sozluk.gov.tr, 2019) DLT’de geçen kişi adlarındandır. (DLT I, 41) Aynı zamanda Türk destan kahramanıdır. Romanda Kür Şad ve çerilerinin ruhları Tanrı Dağı’na onun yanına gitti. Tarihi kişiliğinden ve romandaki yaptıklarından onun da yiğit biri olduğunu anlıyoruz.

Alp Kutluk: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 68) Alp: bk. Alp Aya. Kutluk: Kelime sonundaki *-k* Batı Türkçesinde düşmüştür ve bugün Türkiye Türkçesinde *kutlu* şeklinde kullanılmaktadır. Adı gibi kutlu bir alptir.

Altın Tarım: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 560) Altın: *Değerli maden <ET. Altun* (Clauson, 1972, s. 131) (Tietze A. , 2002, s. 159) Tarım: *Kadınlara mahsus bir unvan, antroponim.* (Caferoğlu, 1968, s. 226)

DLT’deki kayda göre “tekinlere ve Afrasyab soyundan (yâni Türk asıldan) olan hâtûnlara ve bunların çocukları için söylenen” tarım tâbiri “Hâkanlı hanları oğullarından başkasına kullanılmaz ” Yine DLT’de “Altun tarım” şekliyle “büyük kadınların unvanı” olarak da belirtilmiştir. (Donuk, 1988, s. 49)

Kür Şad'ın eşinin adıdır. Bu sebeple değerli bir yere sahiptir. Altının kıymeti ve Kür Şad ile olan ilişki düşünüldüğünde bu kişi adı karakteriyle uygun düşmektedir. DLT’de geçen kişi adlarındandır. (DLT I, 396)

Apa Tarkan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 37) Apa: *Ağabey, <ET. Apa ‘yaşça büyük olan kimse’* (Tietze A. , 2002, s. 185) (Clauson, 1972, s. 5) *VIII. yüzyıl Orhun kitabelerinde Tonyukuk’un unvanları sıralanırken “Inançu Apa Yargan Tarkan” şeklinde geçmektedir.*

Tonyukuk kitabesindeki "Apa Tarkan" ile ilgili Çin belgesi de bu unvanın "baş kumandan" olarak yorumlanmasına elverişli görünmektedir. (Donuk, 1988, s. 2) Tarkan/Tarhan: İslamlıktan önce verilmiş bir addir, bey demektir. (DLT I, 436) Üst düzey ordu yöneticisi. Çuluk Kağan'ın savaş yoldaşı, bilgide eşi. Bu sebeple Apa adını tam olarak taşıyor. Saygı duyulan bir kişidir. Adı kişiliğiyle uygundur.

Arbuz: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 392) Eski Türkçede *efsun* anlamına gelir. (Karakurt, Türk Söylence Sözlüğü, 2011, s. 49) Rusçada ise *karpuz* anlamındadır. Muhtemelen Türkçe karpuz Rusçaya baştaki k- ünsüzünü düşürerek girmiştir ancak bu anlamıyla metinde yer aldığı düşünülemez. Efsun, büyü anlamı daha makuldür. Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Efsunlamış gibi yiğit ve güçlü biri olarak düşünülerek bu ad verilmiş olabilir.

Arık Buka: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 23) Arık: *1. sf. Zayıf, cılız, kuru, sıska* (sozluk.gov.tr, 2019) *2. Sulama hendeği, cetvel* <ET. Arık (Tietze A. , 2002, s. 194) (Clauson, 1972, s. 214) Buka: *Damızlık erkek sığır* <ET. Buka (Tietze A. , 2002, s. 390). Çin'e yapılan akında kapıyı açarak büyük yararlılık göstermiş ve orada öldürülmüştür. Bir boğa gibi güçlü ve mücadelecidir. Zayıf olduğuna dair bir bilgi yoktur. Belli ki Türk ad verme geleneğinde görülen zıt adlar vererek çocuğu koruma düşüncesiyle bu ad verilmiş olabilir.

Arslan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 443) Arslan: *Aslan*. (sozluk.gov.tr, 2019) DLT'de geçen kişi adlarındandır. (DLT II, 312) Yağmur'un oğlu, Börü'nün kardeşidir. Gülmez biridir. Kargılarla sançılanarak öldürülmüştür. Hırçın ve yiğit biridir bu yönüyle adı kişiliğiyle uygundur.

Arslan Tarkan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 200) Arslan: *bk.Arslan*. (sozluk.gov.tr, 2019) Türklerde hayvan adlarını koyma geleneği bugün de devam etmektedir. Güçlü oluşu yönüyle izafe edilmiştir. Tarkan/Tarhan: *bk. Apa Tarkan*. Adı kişiliğiyle uygundur.

Ay Beğ: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 222) Ay: *Dünya'nın uydusu olan gök cismi, kamer, mah, meh*. (sozluk.gov.tr, 2019) Türk kültüründe güzellik, temizlik, ahlaklılık gibi değerleri barındıran bir sembol olarak kullanılmıştır. Ay, Manihaizm'in de simgesidir. *Haftanın ilk günü güneşin onuruna (Sunday?) herkes oruç tutardı. Seçkinler, haftanın ikinci günü de ay onuruna oruç tutmakla sorumluydular*. (Maniheizm, 2020) Çok önceleri erkeklerde kullanılmasına karşın, zamanla kız çocuklarına ad olarak verilmiş gerek başta gerekse de sonda birleşik ad olarak değerlendirilmiştir. DLT'de geçen kadın adlarındandır. (DLT II, 193) Kişinin dış görünüşüyle ilgili romanda bir bilgi yok yani ay gibi güzel mi, bu niyetle mi

kondu, bu konuda bir yorum yapamıyoruz. Beğ: 1. Zevce, koca. 2. Küçük devlet başkanı. 3. Amir, nüfuzlu, ileri gelen, sözü geçen, zengin adam. (sozluk.gov.tr, 2019)

Eski Türk devlet teşkilâtında beg, boy (kabile) 'ların başında bulunan reislerin aldıkları bir unvandır. Boydaki iç dayanışmayı muhafaza etmek, hak ve adaleti düzenlemek ve gerektiğinde boy'un menfaatlerini silâhla korumak ile vazifeli bulunan bey'ler. (Donuk, 1988, s. 6)

Beğ olmasıyla yönetici sınıftan biri olduğu düşünülebilir. Ay'ın önemini ve beğ olmasını düşündüğümüzde önemli biri olduğunu görüyoruz. Bu yönüyle adı kişiliğiyle uyumludur.

Ay Doğmuş: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 45) Ay: *bk. Ay Beğ.* Doğmuş: *Doğ-* fiili öğrenilen geçmiş zaman *-miş* eki ile çekimlenmiştir. Romanda kendini “Taşı sıkırsa tuz eden, az iş edip uz eden, güçlü erler arısı, Kara Kağan çerisi, Karlık beğiyim.” (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 45) olarak tanımlamıştır. Ayın önemine Ay Beğ maddesinde değinmiştik. Ay Doğmuş diyerek eve güzellik, temizlik ve ahlakın egemen olması dileğiyle bu ad verilmiş olabilir.

Ay Hanım: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 452) Ay: *bk. Ay Beğ.* Hanım: 1. isim Kız ve kadınlara verilen unvan, bayan. 2. isim Kadın, eş. 3. isim Toplumsal durumu, varlığı iyi olan, hizmetinde bulunulan kadın: 4. sıfat Kadınlığın bütün iyi niteliklerini taşıyan. (sozluk.gov.tr, 2019) Romanda ay gibi güzel tasvir edilmiştir bu yönüyle adı gibi biridir. Atsız ayın güzelliğine izafeten bu adı vermiş olmalı. Zaten Türk kültüründe ay gibi olmakla hep güzellik ifade edilmiştir. Dokuz Oğuzların lideri olmuş ve çok kahramanlık, yararlılık göstermiştir. Kamalık gücü vardır. Burada Maniheizm'deki ayın önemini göz önüne getirebiliriz. Urungu'nun ölen eşine çok benzemektedir.

Ay Kutluk: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 382) Ay: *bk. Ay Beğ.* Kutluk: *Şanslı, mutlu, mübarek* (Clouston, 1972, s. 601) Kür Şad'ın kırk çerisinden biridir. Ayın güzellik sembolü olması ve Kür Şad'ın ordusunda olmasıyla bağlantılı olarak bu karaktere de ad olmuştur.

Ayızıt: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 609) *Eski Türklerde güzellik, iffet, doğum tanrıçasının adı.* (sozluk.gov.tr, 2019) Kitapta bu anlamıyla yer almıştır. Bu sebeple adı kişiliğiyle uyumludur.

B

Badruk: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 392) *Bayrak.* (Caferoğlu, 1968, s. 30) Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Altmış altı yaşındadır. İhtilal gecesi on okuyla savaşmış ve oklanarak öldürülmüştür. Bir bayrak gibi gençlere önder olmuş, ak saçları kızıla boyanmıştır. Tietze ve TDK Badruk adının kaçak-firari anlamında da kullanıldığını söylemektedir. (Tietze A. , 2002, s. 258) Ancak eserde böyle bir anlam göremiyoruz. DLT'de geçen kişi adlarındandır. (DLT I, 465)

Bağa Tarkan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 468) Baka/Bağa: *Kaplumbağa* <ET. *Baka* ‘kurbağa, kaplumbağa’ (Clouston, 1972, s. 311) (Tietze A. , 2002, s. 259) Kaplumbağanın Türk kültüründe çok önemli bir yeri vardır.

Evrendeki en eski canlılardan biri olan kaplumbağa, özellikle evini sırtında taşıması ve çok uzun ömürlü bir hayvan olması sebebiyle Türk inancında uğurlu ve kutsal sayılmış, devletin gücünü, koruyuculuğu, ölümsüzlüğü, bilgeliği, mutluluğu, sabrı, azmi, istikrarı, sonsuzluğu vs. gibi birçok konuyu simgelemiştir. Kaplumbağalar, Türk halk kültüründe de çeşitli özellikleriyle yer almaktadır. Bunlar arasında; yağmur yağdırma, nazardan korunma, çeşitli hastalıkların tedavisi, halı ve kilim motifleri, takılar vs. sayılabilir. Ayrıca halk edebiyatı türleri içerisinde de kaplumbağalara geniş yer verilmiştir. (Şimşek, 2016)

Tarkan/Tarhan: *bk. Apa Tarkan*. Romanda yasavul (polis) başı olarak görev yapıyor. Yasavul başı olması sebebiyle saygıyı ve bu adı hak etmektedir. Tarihte Uygur kağanlarından birinin adıdır. Böğü Kağan’dan sonra tahta geçmiştir. Adı kişiliğiyle uyumludur.

Bağatur Şad (Kara Kağan): (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 25) Bağatur: *Kahraman* <*Fa. Bahadır* <*Moğ. Bagatur* (Tietze A. , 2002, s. 262). *Savaşçı*. (Clouston, 1972, s. 313) Şad: *Hâkan âilesi mensupları (hâkanın kardeşleri, oğulları, yeğenleri) tarafından kullanılan bir unvandır.* (Donuk, 1988, s. 34) Kara: *Orkun kitabelerinde kara kelimesi birçok yerde Kara-Bodun şeklinde geçmektedir. Buradaki kara güçlü ve büyük manasında kullanılmıştır. Çünkü kitabelerde Kara-Bodun itibar edilen, değer verilen bir mefhum.* (Kafalı, 2020) Aldığı kararlar pek isabetli değil. Yengesini kendine eş olarak almıştır. İcing Katun abisini zehirlemesine rağmen ona hiçbir şey yapmamıştır. Devlet yönetiminde onun etkisi altında kalmış ve Çin’e esir düşüp, kahrından ölmüştür. Tarihte Doğu Göktürk Kağanlığı yapmış gerçek bir kişidir. (621-630) (İl Kağan, 2020) Adı gibi bahadır biri değildir. Ancak hükümdar soyundan olmasıyla şad unvanını hak ederek taşımaktadır. Kara sıfatı da güçlü anlamıyla kullanılmış olamaz, zayıf biridir. Kağan adını da Şad’da olduğu gibi hak ederek taşımaktadır. İki adının da ilk kısmıyla zıtlık göstermektedir.

Bamsı: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 45) Bamsı: *bk. Alp Bamsı*. Dede Korkut’ta var olan kahramanlardan birinin adı. Romanda kendini “Kırgızların arslanı, Gökmen Eli kaplanı, tipi olsa at süren, yer deprene dik duran, kılıç vursa taş yaran Alp Bamsı’yım!” (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 45) şeklinde tanımlamaktadır. Bamsı sözcüğünün gök anlamıyla bağlantısı düşünüldüğünde adı gibi önemli bir kişidir. Adı kişiliğiyle uyumludur.

Barmaklak: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 375) *Erkek adı, antroponim.* (Caferoğlu, 1968, s. 33) Parmaklı anlamında bugün kelime sonundaki -k’nin düşmesiyle oluşmuş veya ET bar->var-fiilinden de türemiş olabilir. Var olan anlamına geldiği düşünülebilir. Sülemiş’in oğlu, Kür

Şad'ın kırk çerisinden biridir. Onbaşı rütbesinde, iyi bir askerdir. Çobayıkmiş ile azgın sulara kapılarak ölmüşlerdir. Adının var- fiilinden geldiğini düşünüyoruz. Varan, var olan vb. anlamlarına geldiğini düşündüğümüzde adı romandaki kişiliğiyle uygundur.

Barman: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 228) Bar->var- ya da bar>var adından türemiş olmalı. -man addan ad yapma ekidir. (Korkmaz, 2003, s. 97) İşbara Alp'in Batı Kağanlığındaki andası. DLT'de geçen kişi adlarındandır. (DLT III; 369) Almıla ve Pars onun yanına kaçıyor. Almıla ve Pars'ın onun yanına u kaçışa istinaden bu ad Atsızca verilmiş olabilir. Adı kişiliğiyle uygundur.

Baz Kağan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 453) Baz: *Yine, gene, tekrar. Yat, yabancı, garip.* (Ünlü, 2012, s. 104) *Doğan.* (Eren, 1999) *İri, büyük, gösterişli, güçlü kuvvetli.* (sozluk.gov.tr, 2019) *Altt.Gramm. de hâkimiyet altına almak diye açıklanmış , A. Hayyân lügatinde ise "sulh" mânası verilmiştir.* (Donuk, 1988, s. 67) *Kitabelerde tabi kılmak, yabancı anlamlarındadır.* (Clauson, 1972, s. 388) Dokuz Oğuz kağanıdır ve Ay Hanım'ın da babasıdır. İleriş Kağan'a yenilmiş ve ölmüştür. Bu yüzden kitabelerdeki ve Altt. Gramm.de dediği gibi hakimiyet altına almak, tabi kılmak anlamında bu adın bu kişiye verildiği açıktır. Kağan: *Eski Türk devletlerinde 6. asırdan itibaren, daha önceki Tanhu (şan-yü, b.bk.) unvanı yerine geçerek bütün Türk siyasi teşekküllerinde en yüksek unvan olarak yüzyıllarca kullanılan unvan.* (Donuk, 1988, s. 22) Adı romandaki kişisiyle uygundur.

Bilge Tonyukuk: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 487) Çin'de doğup büyümüş, iyi eğitim almış, Türklüğünü korumuştur. İleriş'le birlikte isyanı yönetmiştir. Bilge: *Asya Hunlarından beri mevcudiyeti bilinen bu unvan hükümdardan sonra gelen ya veliahta, veyahut da hükümdarın en yakın akrabalarına verilirdi.* (Donuk, 1988, s. 8) *Bil-* fiilinden -ge fiilden ad yapım ekiyle (Korkmaz, 2003, s. 78) türemiştir. Tonyukuk: Tonyukuk kelimesinin ilk unsuru olan ton DLT'de "içi boş olmayan, son, elbise" anlamlarındadır. (DLT III, 356)

"Ton ilk, birinci" anlamında bir kelime olup, bu anlam DLT'den beri tespit edilebilmektedir. Kelime Çağdaş Türk lehçelerinde -u- ile geçmektedir. Altay. tun pala "birinci çocuk"; Hakas. tun "birinci"; Tuva. dun "birinci, önde giden"; Kırgız. tun "birinci"; Özbek. tungiç "birinci" vs. yuk - uk ise eski Uygur hukuk belgelerinden bilinen yok- ~ yuk- "saklamak, korumak" fiilinden yapılmış bir isim olup "saklanan, korunan şey, kıymet hazine, ziynet"tir. (Sertkaya, Göktürkçedeki (ny) Runası Üzerine, 2012, s. 9)

Tukiyu devletinin vezirlerindedir. (Caferoğlu, 1968, s. 246) Kelime anlamıyla kahramanın/karakterin bilgili, devleti yönlendiren, milleti birleştiren vb. yönleriyle eşleştiği görülmektedir.

Bilge Tudun: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 48) Bilge: *bk. Bilge Tonyukuk*. Tudun: *the headman ('arif) of a village, and the man who allocates water for watering livestock* (Clauson, 1972, s. 457) Çin kaynaklarına göre Gök-Türklerde hükümdar ailesine mensup olmayan idarecilere verasetle intikal etmek üzere verilen bir unvan olup, görevi tabi memleketlerde başta vergileri ve gümrük resimlerini kontrol etmektir. (Donuk, 1988, s. 53) Büyük memuriyetlerden biri olup Batı Göktürk devletinde iki tudun vardı. Romanda kendini “Dokuz Oğuz güçlüsü, yetmiş yağı öçlüsü, yedi kızın dileği, Selenge’nin ulağı, kara yelle yarışan, boz ayıyla vuruşan, dokuz alple güreşen.” (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 45) olarak tanımlamıştır. Adı gibi bilgedir. Ancak tudun görevini yapıp yapmadığını eserden anlayamıyoruz.

Boyla Bağa Tarkan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 468) Boyla: *Değirmen çarkını döndüren suyun çıktığı delik. Bütün vücuduyla girmek, dalmak*. (Tietze A. , 2002, s. 376) “rütbe, yüksek bir unvan”; “devlet kurulu üyesi, şeref unvanı” mânaları verilmiştir. (Donuk, 1988, s. 10) Buyla: *Rütbe* (Caferoğlu, 1968, s. 56) Proto-Bulgarcada kullanıldığı görülüyor. Bağa Tarkan: *bk. Bağa Tarkan*. Tarkan: *bk. Apa Tarkan*. Kendisine verilen üç addan da anlaşılacağı üzere önemli bir askerdir. Eserde de bu gözlemlenmektedir. Adı kişiliğiyle uygundur.

Bögü Alp: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 168) Bögü: *Aslında akıllı, hakîm kurnaz vb. mânalarına gelen bu Türkçe söz sonraları mâna genişlemesine de uğrayarak “dirayetli, bilgin, güçlü, kuvvetli vb. ” i de ifade etmiş görünmektedir*. (Donuk, 1988, s. 72) Kelime bilgelik ve gizemli ruhani gücü ifade etmektedir. (Clauson, 1972, s. 324) Alp: *bk. Alp Aya*. Adı gibi akıllı ve yiğit biridir. Kıraç Ata’dan geleceği öğreniyor. İşbara Alp’in kızı Gün Yaruk ile evleniyor. Savaşta bacağı kopuyor ve ölüyor. Kür Şad’ın kırk çerisinden biri. Adı roman kişiliğiyle uygundur.

Börü: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 444) Börü/Böri: Kurt. (Clauson, 1972, s. 356) Urungu’nun arkadaşı. Yiğit biridir. Adı kişiliğiyle uygundur.

Börü Tarkan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 271) Börü/Böri: *bk. Börü*. Tarkan: *bk. Apa Tarkan*. Kara Kağan’ın ulak başıdır. Kurt gibi akıllı ve çeviktir. Adı kişiliğiyle uygundur.

Börü Tegin: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 200) Börü: *bk. Börü*. Tegin: *Hükümdar âilesi mensuplarına yâni umûmiyetle prenslere ve hükümdar oğullarına “Tegin” denilirdi*. (Donuk, 1988, s. 48) Tüng Yabgu’nun yeğeni olması yönüyle tekin sıfatı taşımaktadır. Akıllı ve güçlü biridir. Adı kişiliğiyle uygundur. DLT’de geçen kişi adlarındandır. (DLT I, 428)

Buğaç Beğ: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 200) Buğaç: *Kil kavanoz ya da tencere*. (Clauson, 1972, s. 312) Beğ: *bk. Ay Beğ*. Beğ oluşu ise onun kamudan biri olmadığını göstergesidir.

Dede Korkut Destanında yer alan kahraman *Boğaç* olmalı. Eserde yiğit biridir, bu yönüyle Dede Korkut'ta yer alan manasıyla Atsız da kendi eserinde kullanmıştır.

Buğra: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 24) *Erkek deve* (Tietze A. , 2002, s. 389). Selde suya kapılıp ölen çerilerden. Kişiliği ve dış görünüşüyle ilgili romanda bilgi yok. DLT'de geçen kişi adlarındandır. (DLT I, 409) Ancak Türkçede güçlü hayvan adları insanlara ad olarak çokça verilir: şahin, doğan, arslan vb. Kendisi de Kür Şad'ın kırk çerisinden biri olmasıyla güçlü ve yiğit biridir.

Buluç: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 478) Puluç: "*Cinsel gücü olamayan (erkek)' Redhouse puluç yanında pulaç 'sexually impotent' biçimini de vermiştir.*" (Eren, 1999, s. 340) *Erkekliği olmayan, innin, süstendam.* (Tietze A. , 2002, s. 394) *Bul-* fiilinden *-uç* fiilden ad yapım ekiyle (Korkmaz, 2003, s. 69) oluşan ad. *Bulunan şey.* (sozluk.gov.tr, 2019) Demircinin torunu. Demirleri bulup getirmesiyle demirci dedesi üç kılıç ve bir bıçak yapıyor. Bu sebeple bulucu adı daha ilgi görünüyor. Adı karakteriyle uygundur.

Bumun Kağan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 554) Bumun: Manası hakkında pek bilgi yok. *Tumen* olarak Çin kaynaklarında geçiyor. *Tümen, Onbin kişilik askerî birliğe verilen ad. Geniş manasıyla çokluk, sayısız, bolluk vb. ifade eden bu kelime askeri tâbir olarak Tabgaçlar, Göktürkler ve Uygurlarda kullanılmakta idi.* (Donuk, 1988, s. 106) Kür Şad'ın bıçağında onun adı yazıyor. İlk Göktürk kağanlığının kurucusudur. (552) Devlet kurmasıyla "İllig Kağan" unvanını aldı. *Türkçe ilig (il-lig, il-li) = elig deyimi umumiyetle hükümdar, prens veya bir devletin yahut belirli bir bölgenin idaresinden sorumlu kişi mânasında olduğu anlaşılıyor ve umumiyetle kral diye kabul edilmektedir.* (Donuk, 1988, s. 19) Yani ili olan kağan. Kağan: *bk. Baz Kağan.* Romanda da tarihi kişiliğine uygun şekilde devlet adamı olarak karşımıza çıkar. Bu yönüyle adı kişiliğiyle uygundur.

Burguçan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 191) *Bu tâbirin 840 yılından evvel Karluk hükümdarı Arslan İl-tir-gük'ün unvanları arasında geçtiği söylenmektedir.* (Donuk, 1988, s. 11) Burgu+çan olarak düşünülebilir. Burkı-: *Özellikle eklem yerlerinde meydana gelen dönmelere ve incinmelere denmektedir.* (Demir E. , 2014) Burguçan: *Antroponim: Man. 1. 27, 9.* (Caferoğlu, 1968, s. 53) Burkı: *Ekşi yüz, kırışık.* (DLT I, 16-427) çan: *'ses çıkaran madeni cihaz' < ET. Çan* (Clason, 1972, s. 424) Pars'la yanlış anlaşıldığı için dövüşüyor ve ölüyor. Bu dövüşte sol gözünden şakağına kadar yüzünde yara oluşuyor. Bu yaradan dolayı kırışık bir çana-yüze sahip olduğu düşünülmüş olabilir. İyi görmeyen biri olması bu fikri güçlendiriyor.

Ç

Çağrı: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 391) Kaşgarlı DLT’de Arapça *sakr* kelimesi ile tercüme etmiştir. *Doğan kuşu, çakır kuşu.* (DLT I. 421-8, 421-17; II. 343-16; III. 332-10) *Çağır-*filinden de türediği düşünülebilir. Kür Şad’ın kırk çerisinden biridir. Türkler yırtıcı hayvan adlarını bolca kullanmışlardır. Adı bu yönüyle kişiliğiyle uygundur. DLT’de geçen kişi adlarındandır. (DLT I, 413)

Çalık: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 18) *Yara, çıban izi, kesik, yüzünde yara izi bulunan. Cin çarpmış gibi, hastalıklı, yüzü solgun, sakat. Silinmiş, çizilmiş yazı.* (Tietze A. , 2002, s. 469)

Çalığ: *Yitik arama, beylerin önemli bir işi çıktığında gelmeleri için köylere, obalara gönderdiği haber.* (DLT I, 374) *Deli, delimsi. Çarpık, yamuk; biçimsiz, bir tarafı yontulmuş ağaç; kaba, patavatsız; anası belli olmayan; renksiz, kansız; kırpık kumaş. Kırlarda biten, yumru kökü yenilen kırmızı çiçek açan bitki.* (Gülensoy, 2007, s. 214) *çal- eyleminden çal-ı-k. Bir yanı tutmayan, titreyen, sayrılı kimse.* (Eyüboğlu, 1991, s. 126) **Çalıh:** *Öfkeli, şiddetli, zorlu.* (Codex Cumanicus 161, s 28) Çinlilerle kavga eden, onları bir güzel pataklayan, elindeki avı arttırmak için güreşe giren, kuş avlayan, bir Çinli çasıtı yakalayıp öldüren deli dolu bir kahramandır. Kitapta kendisini “Süngülense ağrımaz, kırmızı içse esrimez, boru çalsa soluklu, göğsü kılıç delikli, yirmi yağı eksilten, dört Çinliyi yassıltan.” (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 45) şeklinde tanımlamıştır. Codex’teki anlamıyla adı kişiliğiyle uygundur.

Çalkara: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 533) *Su kenarındaki kaynak. Doğan türünden bir kuş.* (sozluk.gov.tr, 2019) Pars’ın at uşağı. İri, güreşçi; güreşmezse hasta olur. Doğan gibi güçlü ve yırtıcıdır. Bu yönüyle adı kişiliğiyle uygundur.

Çamur Beğ: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 235) *Su ile karışıp bulaşır ve içine batılır duruma gelmiş toprak, balçık. Sataşkan, çevresini tedirgin eden, sulu, arsız (kimse).* (sozluk.gov.tr, 2019) Kara budundan olmayan biri, beğdir. Beğ: *bk. Ay Beğ.* Türklerde çocuklara bazen nazar değmesin, başına kötü bir iş gelmesin diye kötü anlama gelen adlar konulmuştur. Bu ad da bu şekilde konmuş olabilir. Çuluk Kağan’ın oğludur. Bu sebeple beğdir. Bir boğanın süsmesiyle ölmüştür.

Çengşi: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 392) *Chinese ch'ang shih 'remembrancer, annalist'* (Giles 450 9,893) *appears as a title in several Turkish names.* “Hatırlatıcı, analist anlamına gelir. Birkaç Türk isminde görülür.” (Clauson, 1972, s. 426) *Mucize, olağanüstülük.* (Kutalmış, 2003) DLT’de geçen kişi adlarındandır. (DLT III, 378) Hoten beyinin adı. Cemşid’den geldiği söylenir. Uygur ve Yenisey beyleri unvan olarak kullanmıştır. Kür Şad’ın kırk çerisinden biri.

Dört arkadaşıyla ahırın gizli kapısından Kür Şad'ın kaçışını sağlamak için Çinlilerle ölüm dirim savaşı yapmışlar ve kaçanlara zaman kazandırmışlardır. Tek bir kişiden daha fazla yararlılık ve güç gösterdiği için mucize, olağanüstülük anlamında adını hak etmektedir.

Çıbı Tegin: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 436) Çıbı~Çıvu: *Yabgu, it is possible that this is a corruption of the last word.* “Yabgu kelimesinin Hotan-Saka sahasında bozulmuş biçimi.” (Clauson, 1972, s. 394) Çıbı>çivi -b->-v- değişmesine uğramış ve ç'nin etkisiyle ünlüler incelmış olabilir. İhtilalden on yıl sonra Göktürkleri diriltmeye çalıştı ancak başaramadı. Günümüzde de çivi gibi olmak tabiriyle diri, sağlam, sağlıklı anlamları kullanılır. Bu yönüyle adı ile uyumlu bir kişidir. Tegin: *bk. Börü Tegin.*

Çıgay Börü: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 396) Çıgay: *Züğürt, parasız, insafsız, cimri, hasis, hileci, fakir, yoksul* (Tietze A. , 2002, s. 436) Börü: *bk. Çıgay Börü.* Arık Buka'nın oğlu. Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Adı kişiliğiyle uygundur kurt gibidir. İnsafsız kurt anlamında kullanılmış olmalıdır.

Çobayıkmiş: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 392) Çoba: *Omuz.* (sozluk.gov.tr, 2019). Kür Şad'ın kırk çerisinden biridir ve yiğittir. Adı gibi omuz yıkan, alt edendir.

Çuçü: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 54) İlk Türk ozanı olarak DLT'de adı geçmekte olup (DLT III 238) romanda da pek çok yerde kullanılmıştır. Romanda da aslına uygun olarak koşuklar söylemektedir. Çuçü'nun sözlük anlamını tesbit edemedik. Tarihi bir kişi olmasıyla romanda Atsız bu adı yaşatmak için seçmiş olmalı. Bu yönüyle yani tarihi kişiliğiyle metinde yer almıştır.

Çuluk Kağan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 184) Çuluk: *Eti için avlanan kuş <ET. Çulluk* (Tietze A. , 2002, s. 539) *Vesikalardan birinde şahit olarak geçiyor.* (Radloff 1928, s.213) Kişiliği hakkında romanda ayrıntılara girilmemiştir. Karısı İçing Katun tarafından zehirlenerek öldürülmüştür.

Ch'u-lo Kağan ([Çince](#): 處羅可汗/处罗可汗, ([Pinyin](#)): chùluo kěhàn, ([Wade-Giles](#)): ch'u-lo k'o-han, ([Guangyun](#)): (te^hjo^lla^l k^ha^lyan^l), diğer adları: *Ilteber Shad* (俟利弗設, silifú shè, ssu-li-fu she). [619-621](#) tarihleri arasında kağanlık yapan [Doğu Göktürk Kağanlığı](#) hükümdarıdır. [Yami Kağan'](#) in oğludur. (Çula Kağan, 2020)

Türklerde yırtıcı hayvan adlarını almak bir gelenektir. Hatta pek çok boyun ongunu bu yırtıcılardır. Kağan: *bk. Baz Kağan.* Kağan unvanını hak ederek taşıyor.

Çur Bilge Kağan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 286) Çur: *Sarışın, açık sarı renkli* (Tietze A. , 2002, s. 539) *Eski Türk devlet teşkilâtında bir unvan olup Orhun kitâbelerinde çeşitli yerlerde geçmektedir.* (Donuk, 1988, s. 13) Bilge bk. *Bilge Tonyukuk*. Bilgili kağan, hükümdar. Sırtarduş hükümdarı Ötüken'i ele geçirip hüküm sürüyor. Kağan: bk. Baz Kağan. Adı kişiliğiyle uygundur. Romanda sarışın olup olmadığıyla ilgili bir bilgi yoktur. Ancak akıllı bir kağan olmasıyla Bilge adına uygun bir kişidir.

D

Dede Korkut: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 195) Romanda da ulu bir kişilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüng Yabgu'nun çadırında bulunuyor. Bilinen destansı kişiliğiyle yani dua eden, saygı duyulan, beylerle oturan bir kişi olarak romanda yer almıştır. Dede Korkut Hikayelerindeki özellikleriyle romanda da yer etmiştir. Bu yönüyle adı kişiliğiyle uyumludur.

Demirci: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 477) Adı bilinmiyor. Yaşlı biri. Üç kılıç ve bir bıçak yapıyor. Kılıçlardan birisini Kür Şad'ın oğlu için yapıyor. Türklerin demircilikte ne kadar maharetli olduklarını gösteren önemli bir kişidir. Bu yönüyle sıfatı kişiliğiyle uygundur.

Derse: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 206) *Derse~dirse*, Dede Korkut kitabında çocuğu olmadığı için horlanan kişi; dua ile bir erkek evlat sahibi olmuştur. Bu sebeple *de-* fiilinden türediği düşünülebilir. Batı Türkeli'nden Yamtar ve Sançar'ı ağırlıyor. Romandaki kişiliği ile adı arasında belirgin bir bağ göremedik.

E

Emen: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 381) *1. Can, ruh, hayat 2. Ağaç dikmek için açılan çukur* (Tietze A. , 2002, s. 715) *Ele geçirilmek için uğraşılan emeklenen yer.* (Eyüboğlu, 1991, s. 231) Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Değerli işler yaptığı için Atsız bu adı vermiş olabilir.

Ersegün: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 515) Erse: Er- fiilinden -se şart kipiyle çekimlenmiş; ermesi, olgunlaşması istenen anlamına gelir. Gün: *Yer yuvarlağının kendi eksenini etrafında bir kez dönmesiyle geçen 24 saatlik süre.* (sozluk.gov.tr, 2019) *Gelmesi istenen-olgunlaşması istenen gün* gibi bir anlama geliyor. Örpen'in büyük oğlu. Çok cesur ve iri. Ay Hanım'ı intikam için öldürmek istiyor, onunla dövüşüyor, yenilince ona âşık oluyor. Adı gibi olgunlaşmamış duygularıyla hareket eden biri. Adı kişiliğiyle uygundur.

Ezgene: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 532) Ezgine~Azkına: *Çok az.* (Clouston, 1972, s. 284) Ezgen: *Her zaman nemli olan, nemli kalabilen toprak. +e: addan ad yapan ek.* (Korkmaz, 2003, s. 33) Göze: *Hücre örneğinde olduğu gibi.* (Korkmaz, 2003, s. 33) Pars'ın büyük oğlu

çatık kaşlı, asık yüzlü, sol elinin bir parmağını bir Çiğil bahadırı koparmıştır. Ay Hanım'ı okla öldürmüştür. Adının anlamı ve kişiliği hakkında bir ilişki kurulamadı.

G

Gökbörü: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 23) Gök: *Gökyüzü, tanrısal, ilahi*. Börü: *bk Börü*. Tanrısal kurt anlamına gelir. (Bozkurt) Çin'e yapılan seferde bir gözünü kaybediyor. Çin'de yaşarken bir Çinliyi dövdüğü için yüz kırbaç ve diğer gözünün dağlanması cezasına çarptırılmıştır. Kür Şad'ın çerilerinden biri olmuş ve kör halde büyük bir başarı göstermiştir. Sonunda ise o da ölmüştür. Adı gibi esarete boyun eğmemiştir. Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Adı kişiliğiyle uygundur.

Göktaş: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 372) *Gezegenlerin arasında hareket eden, tümüyle gaz durumuna geçmeden yeryüzüne ulaşan katı cisim*. (sozluk.gov.tr, 2019) Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Türklerde gök cisimlerinin özel ad olarak verilmesine sıkça rastlanır. (Ay, Yıldız, Güneş vb.) Taş gibi güçlü, sert olmasıyla yiğitliği arasında bir bağ kurulabilir. Bu yönüyle de kişiliğiyle adı uyumludur.

Gümüş: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 391) *Parlak, beyaz renkli kolay işlenir, değerli bir maden*. (sozluk.gov.tr, 2019) Çalık'ın oğludur. Babası gibi yiğittir. İşbara Alp'in at uşağıdır. DLT'de geçen kişi adlarındandır. (DLT I, 371,413) Türkleri madenleri işleyebilen bir millet olarak bazı maden adlarını insanlara ad olarak vermiştir. Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Adı gibi değerli biridir.

Gün Yaruk: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 65) Gün: *Gün, güneş*. Yaruk: *Işık, aydınlık, parlaklık, parıltı*. (sozluk.gov.tr, 2019) Gün ışığı anlamına gelmektedir. Almıla'nın yakın arkadaşlarından. Onun gibi bir kızdır. Adı gibi ışık saçan bir güzelliği vardır. Adı kişiliğiyle uygundur.

İ

İçing Katun: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 70) Çuluk Kağan'ın Çinli eşidir. Entrika ve hile ustasıdır. *I-ch'eng* veya *Yicheng* (*Çince: Gelenek: 義成公主 / Basit: 义成公主, Wade-Giles: I-ch'eng Kung-chu, pinyin: yìchéng gōngzhǔ, ö.630*), *Sui Hanedanı* prensesi. İmparator Wen'in kızlarından olup Göktürkler ile barışı sağlamak için *Yami Kağan* ile evlendirildi. (wikipedia, 2020) İçing sözcüğünün anlamı hakkında Çince olduğu için yorum yapamıyoruz. Katun:

İlk defa Gök Türk hâkanlığının kurucusu olan Bumın (552)'in hanımının unvanı olarak geçmektedir. Hâtûn unvanı özel bir törenle alınır ve bu unvanı taşıyan kadın saraydaki diğer kadınlara her bakımdan üstün sayılarak 244 yukarıda söylendiği gibi devlet idaresinde resmîyetki sahibi olup, veliahdler de genellikle hâtunun oğulları arasından seçilirdi, yâni müstakbel devlet başkanları hâtûndan doğan oğullar arasından iş başına getirilirdi. (Donuk, 1988, s. 29,30,31)

Hükümdar eşi olduğu için katun olarak adlandırılmıştır.

İlaçın: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 391) Laçın: 1. *Şahin*. 2. *Sarp, yalçın*. (sozluk.gov.tr, 2019)

Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Yiğit biridir. Bu yönüyle adı kişiliği ile uyumludur.

İl Bilge Katun: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 536) İl:

1. *isim* Ülkenin vali yönetimindeki bölümü, vilayet: 2. *isim* Şehrin niteliklerini taşıyan büyük yerleşim yeri. 3. *isim* Ülke, yurt. 4. *isim, tarih* Tarama Sözlüğünde 1. *Diyar, iklim, memleket, ülke, yurt, vilayet*. 2. *Halk, ahali, kendisine yabancı olanlar, başkası*. 3. *Hısım, akraba, yabancı olmayan, dost, yâr*. 4. *Oba, aşiret*. 5. *Yel, rüzgâr*. (sozluk.gov.tr, 2019)

M.Ö. Asya Hun'larından beri mevcut olan "il" kelimesinin "düzenli devlet" manasına geldiği kitâbelerde görülmektedir. (Donuk, 1988, s. 73) Bilge: bk. Bilge Tonyukuk. İl Bilge, kağan eşleri tarafından kullanılan büyük unvan. Katun: bk. İçing Katun. İteriş'in eşi. Bu yönüyle adı kişiliği ve statüsü gereği uygundur.

İl Kaya: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 391) İl: bk. *İl Bilge Katun*. Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Ülkenin kayası yani sağlam, güçlü kişisi. Adı kişiliğiyle uygundur; sağlam, güçlü ve yıkılmaz bir kişidir.

İteriş Kağan (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 480) (**Kutluk Şad**) (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 381) İteriş: *Devleti, ülkeyi derleyip toplayan, birleştiren*. (sozluk.gov.tr, 2019) Başlattığı isyanla Göktürk devletini tekrar kurmuştur. [Bilge Kağan](#) ve [Kül Tigin](#)'in babaları. M.S. 681-693 yılları arasında hakanlık yapmıştır. (Atsız, Türk Edebiyatı Tarihi, 1997, s. 20) Kağan: bk. *Baz Kağan*. Adı tarihi kişiliğiyle romanda yer etmiştir.

İnal Tarkan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 45) İnal: *Kendisine inanılan kimse*. (sozluk.gov.tr, 2019) *Anası hatun, babası ortalık adamı bütün gençlere verilen ongun. Uyg. İna- emanet etmek, güvenmek + -l filden ad yapan ek*. (Gülensoy, 2007, s. 434) DLT'de geçen kişi adlarındandır. (DLT I, 361) *DLTye göre "anası hatun kökten babası halktan olan gençler için" kullanılan bir hitap olarak târif edilmektedir. KB'de ise "beyzade, inanılır insan" mânaları altında tanıtılmıştır. (Donuk, 1988, s. 16) Tarkan: bk. Apa Tarkan*. Romanda kendini "Ötüken'in buğrası, katı demir bilekli, kara arslan yürekli, sırtına yer değmeyen,

kimseye baş eğmeyen” (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 45) olarak tanımlamıştır. İnanılır, güvenilir biridir. Bu yönüyle adı kişiliğiyle uygundur.

İstemi Kağan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 69) İstem, irade, dileme ve buyurma erki gibi bir anlama geldiğini düşünüyoruz. İstemi/İştemi (Sır Temir) şeklinde Ahmet Bican Ercilasun’un bir görüşü mevcuttur. (Ercilasun, 2008) Tüng Yabgu’nun Kara Kağan’a yazdığı mektupta adı geçiyor. Tarihte var olan gerçek bir kişidir. Kağanlığının kurucusu olan [Bumin Kağan](#)’ın kardeşi, [hakan](#), [yabgu](#) ve [elçidir](#). Bumin Kağan’ın yanında batı kanadını (sonraki [Batı Göktürk Kağanlığı](#)) yönetmiştir. Kağan: *bk. Baz Kağan*. Romanda da bu tarihi kişiliğiyle yer alır. Bu yönüyle adı roman kişisiyle uygundur.

İşbara Alp: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 16) İşbara: *Sanskritçe “bey” demek olan işvaradan geliyor.* (Clauson, 1972, s. 257) *Eski Uygur Sözlüğünde de “yüksek bir rütbe” anlamı verilmiştir. I. Gök Türk devleti hâkanlarından birinin adı (unvanı) bilindiği üzere İşbara (581-587) idi (Bizans kaynaklarında İşbara-Yabgu)* (Donuk, 1988, s. 18) Alp: *bk. Alp Aya.* Çuluk Kağan’ın akrabası olduğu için soylu bir kişidir ve adının beğ anlamında olması romandaki kişiliğe uygundur.

K

Kaban: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 392) *Dik yokuş, tepe, tepenin iki yanındaki orman, azıllı erkek domuz, Palamut ağacının ya da karaçalının yemişi, savaşı, dövüşken.* (sozluk.gov.tr, 2019) DLT’de Kapan olarak geçer ve kişi adlarındandır. (DLT I, 415) Kür Şad’ın kırk çerisinden biri. Tdk sözlüğünün verdiği savaşı, dövüşçü anlamı ile kişiliği uyumludur.

Kadır Bağa: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 450) Kadır: *Kaşgarlı güç, sert, şiddet anlamına geldiğini ve bu yüzden hanların bunu aldıklarını söylüyor.* (DLT I,364-11, 364-12; II, 54-3) *Eski Türk hükümdar unvanlarından olup eski ve orta Türk lehçelerinde (Gök-Türk, Uygur, Karahanlı) “sarp, sağlam, güçlü, şiddetli” mânalarındandır. Unvanın Kazır, gayır, katır şekillerine de rastlanmaktadır.* (Donuk, 1988, s. 22) Bağa: *bk. Bağa Tarkan.* Dokuz Oğuz’un beği. Ay Hanım’ın en büyük yardımcısı. Güçlü ve sert biri. Adı kişiliğiyle uygundur.

Kalalduruk: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 391) Kal+al+duruk~doruk şeklinde ayrılabilir. Yani sen kal, al, doruk (zirve). Kür Şad’ın kırk çerisinden biri. DLT’de geçen kişi adlarındandır. (DLT I, 415) Romanda kişiliği hakkında ayrıntı yok. Oğuz Kağan’ın Saklap’a adını vermesi durumuna çok benzeyen bir yapıyla karşı karşıyayız. Atsız bu tarihi olayı canlandırmak istemiş olabilir.

Kara Budak: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 24) Kara: *bk. Bağatur Şad*. Budak: *Ağaç dalı*. (Tietze A. , 2002, s. 388) Sançar'ı kurtarmak için mahkemede suçu üstüne almış ve öldürülmüştür. Kara, ıstırap manasında kullanılmış olmalı burada. Soylu olmasına rağmen budundan biriymiş gibi oklanmıştır. Oysa yay kirişiyle öldürülmeliydi. Üç Oğul'un iki oğlundan biri. Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. İstırap çekerek öldüğü için adı kişiliğiyle uygundur.

Kara Buka: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 567) Kara: *bk. Bağatur Şad*. Buka: *bk. Arık Buka*. Üç Oğul'un iki oğlundan biri. Tonyukuk'un Çin'de çayıt olarak görevlendirdiği biridir. Güçlü, zorlu bir boğa gibidir. Bu yönüyle adı kişiliğiyle uygundur.

Kara Kağan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 34) *bk. Bağatur Şad*.

Karakulan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 257) Kara: *bk. Bağatur Şad*. Kulan: *İki üç yaşında dişi tay, kısrak*. (sozluk.gov.tr, 2019) Çin'de büyümüştür. Çin ordusunun komutanlarından biri olmuştur. Ancak Türklüğünü muhafaza etmiştir. Çin'deki karışıklıktan kaçarak Tunga Tegin'in yüzbaşısı olmuştur. At Türklerde önemli bir semboldür. O da önemli işler görerek at gibi faydalı olmuştur. Bu yönüyle adı kişiliğiyle uygundur.

Kara Ozan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 28) Kara: *bk. Bağatur Şad*. Ozan: Baksı. Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Romanda birçok yerde Türk kültürünün bir parçası olarak kopuzuyla koşuklar söylemektedir. Bu yönüyle adı kişiliğiyle uygundur.

Karpak: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 191) *Karmak*, "çengel" anlamındaki kelimenin *karbak* söylenişi ile "olta" manası da bulunmaktadır. Yine "olta" manasına kırmak biçiminde de rastlanır. (Karakurt, Türkçe Sözcük İncelemeleri, 2017, s. 237) Tunga Tegin'in onbaşısıdır. Uzun boylu, yeşil gözlü, kumral saçlı, alnında ve yanağında kılıç izi olan bir bahadır. Açlık yüzünden ölmüştür. Adı olta anlamında bir kelime olduğu için kendisi de olta gibi fayda gösteren bir kişidir.

Kıraç Ata: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 165) Kıraç: *Boş, verimsiz*. (sozluk.gov.tr, 2019) Ata: *Baba, dede*. Ayı, kurt ve doğanların korumasında Selenga ırmağı yakınlarındaki Üçkayalar mevkiinde yaşayan bir kamdır. Böğü Alp'in geleceğini okuyor ve Kür şad ve kırk çerisinin adının sonsuza kadar kahramanlıkla yaşayacağını söylüyor. Kıraç adı ile zıtlık ilgisi kurulmuş olabilir. Ata adını taşıması ise saygıdeğer bir kişi olduğunun göstergesidir.

Kızıl: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 372)

1. isim Parlak kırmızı renk. 2. sıfat Bu renkte olan. 3. sıfat, mecaz Aşırı derecede olan: 4. isim, mecaz Komünist. 5. isim, tıp Genellikle küçük yaşlarda görülen, bulaşıcı, yüksek ateşli, kırmızı renkte

geniş lekeler döktüren, kuluçka dönemi üç dört gün süren tehlikeli hastalık. 6. isim, halk ağzında Altın.
(sozluk.gov.tr, 2019)

Kızıl, Yumru'nun oğludur. Yiğit biridir. Renklerin Türk mitolojisindeki yerine bakıldığında önemli bir yerde olduğu görülür. Yön olarak güneyi temsil eder. Anlam olarak aşırılık, fazlalık olarak düşünülebilir. Bu yönüyle çok iyi bir yiğit olduğunu söyleyebiliriz.

Kızıl Buka: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 372) *bk. Kızıl.* Buka: *bk. Arık Buka.* Türk kültüründe renklerin önemi çok fazladır. Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Çok güçlü boğa anlamıyla adı kişiliğiyle uygundur.

Kum Sengün: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 493) Kum (kunı) mensup olduğu uyuğu bildirir. "Sen gündüz gibi aydınlık, güneş kadar parlaksın" anlamında kullanılan bir ad. (sozluk.gov.tr, 2019) Dokuz Oğuz elçisi olarak Çin'e gitmiştir. Adı ile kişiliği arasında bir ilgi kurulamadı.

Kurt Kaya: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 21) Kurt: Kurt kelimesini sadece Oğuz Türkleri yırtıcı hayvan anlamında kullanır. Diğer boylar böri demektedir. Kaya: *Büyük ve sert taş kütesi.* (sozluk.gov.tr, 2019) Romanda Yamtar'ın sel esnasında ona tutunarak sel suyuna kapılmamaya çalışan on kişiden biridir. Bir kaya gibi durmuş, arkadaşlarını kurtarmaya çalışmış bu sebeple adı kişiliğiyle uygundur.

Kutan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 392) Kut+an: Kut: *1. isim Devlet idaresinde güç, yaratıcılık ve yetki bakımından sahip olunan üstün güç. 2. isim Mutluluk. 3. isim, mit. Tarama Sözlüğünde Uğur, talih, saadet, baht.* (sozluk.gov.tr, 2019). +an: *Eski Türkçede bağlılık, güçlendirme ve çokluk görevindeki bir ekin Türkiye Türkçesine uzanmış ve kökle kaynaşarak canlılığını yitirmiş bir kalıntısı niteliğindedir.* (Korkmaz, 2003, s. 35) DLT'de geçen kişi adlarından. (DLT I, 464) Kür Şad'ın kırk çerisinden biri olması sebebiyle kutlu bir yolda oluşu ona bu adın verilmesine neden olmuştur. Kut sahibi, soylu biri olup olmadığı hakkında romanda bir ifade yoktur.

Kutluk: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 382) Kutlu, talihli, şeref unvanı. Böğü Alp'in oğlu. Oklanarak savaşta ölmüştür. Eserde adı gibi şeref sahibi, talihli biridir. Bu yönüyle adı kişiliğiyle uygundur. DLT'de geçen kişi adlarından. (DLT I, 413)

Kutluk Şad (İleriş Kağan): Kutluk: *bk. Kutluk.* Şad: *bk. Bağatur Şad.* Romanda da tarihi kişiliğiyle yer alır. Adı kişiliğiyle uygundur.

Küçlük: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 391) Küçlük>Güçlü: *1. sıfat Gücü olan, kudretli, kuvvetli, yavuz. 2. sıfat Şiddeti çok olan. 3. sıfat, mecaz Etkisi, önemi büyük olan, sözü geçer,*

şorslu. 4. sıfat, mecaz (sozluk.gov.tr, 2019) Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Düşmana güçlük çıkardığı için, zorlu bir er olduğu için adını hak etmektedir.

Kül Çur: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 37) Kül: 1- Ateş, ateşlilik, yakıcılık, yok edicilik 2- Yenilmezlik 3- Ulu, ünlü 4- Cesaret, gözü karalık (Eyüboğlu, 1991, s. 456) Çur: Sarışın, açık sarı renkli (Tietze A. , 2002, s. 539) Kılıcı keskin, ağaç söken çok güçlü yok edici bir kişi. Adının anlamını tam olarak karşılıyor.

Kül Erkin: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 68) *Türk devlet teşkilâtında hâkandan sonra fakat bey'den önce gelen bir unvan.* (Donuk, 1988, s. 15) Kül: *bk. Kül Çur.* Erkin: *Her şartta istediği gibi davranan, serbest.* (sozluk.gov.tr, 2019) Oğuz beği olması sebebiyle adı kişiliğiyle uygundur.

Kül Er Tegin: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 65) *Hakan unvanı* (Caferoğlu, 1968) Tüng Yabgu'nun birinci elçisidir. Tegin: *bk. Çıbtı Tegin.* Tegin olmasıyla hükümdar ailesinden olduğu anlaşılabilir. Ancak romanda buna ilişkin bilgi yok.

Kür Şad: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 21) (**Şu Tegin**) Kür:

Gök-Türk kitâbelerindeki kullanılışı ile “hile, fesat, aldatma, çare” (Kürlüg: hilekâr, aldatıcı vb.) olarak mânalandırılan fakat diğer Türk belgeleri ve lügatlerinde “Yiğit, cesur, yürekli” ve “kontrol edilemez haşan”, “kalın, kesirbol” (gür) demek olan kür kelimesi 11. asırdan itibaren devlet adamlarının sıfatı olarak kullanılmaya başlanmış ve sonra Moğollara da intikal etmiş bir resmî terim olarak görünmektedir. (Donuk, 1988, s. 80)

Şad: *bk. Bağatur Şad.* Osman Fikri Sertkaya bizzat Atsız'dan bu adın hikayesini aktardığı için bizim başka bir şey söylememiz mümkün değildir. Sertkaya bu hikâyeyi bir makalesinde şöyle aktarıyor:

639 yılının Nisan ayında Cie şı şuyay, T'u-li'nin oğlu Ho-lo-ko (= Türkçesi belki Urku) Tigin'i de yanına alarak Çin sarayını basıp, Çin imparatorunu esir alıp, Göktürkleri esaretten kurtarmak ve ağabeyi T'u-li'nin oğlu Ho-lo-ko'yu kağan ilân etmek istedi (Göktürk kağanlarının 542-630 yılları arasındaki şeceresi için bk. Taşağul 1995: 185). Ben Çin kaynaklarında geçen Chieh-shê-shuai = Chie shih shuai = Cie şı şuyay adının Türkçesinin ne olabileceğini çok düşündüm. Bir defa kağan çocuğu olmasından yani “Tigin” olmasından dolayı alacağı son idari unvan “Şad” olabilirdi. Geriye bu unvandan önceki ismi tahmin etmek kalıyordu. 1893'te Vilhelm Thomsen'in Göktürk alfabesini çözmesinden sonra kül okunan kelimenin varyantı olarak kür kelimesi düşünülmüştü. Yani bir l ~r alternansı olabilirdi. Bu alternansa göre kül kelimesinin varyantı kür kelimesi idi. Bu kelime Türkiye Türkçesi'nde “gür” şeklinde yaşamaktadır. Bir insanın “saçı, kaşı, bıyığı, sakalı” gür olabilir. “Ses, su” gür olabilir. Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bu yüzden ben Çince cie kelimesinin Eski Türkçe karşılığının kür kelimesi olduğunu düşündüm ve Çince Cie şı ibaresinin Türkçesinin Kür Şad olabileceği kanaatine vardım. Bu

Yüzden Bozkurtların Ölümü adlı eserimde roman kahramanının adını *Kür Şad* olarak koydum. (Sertkaya, Kelime Dağarcığımızdan Etimoloji Araştırmaları, 2018, s. 310)

M

Makaraç Alp: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 37)

Sanskritçe "büyük kral" anlamına gelen unvan. Tarihsel kullanımı, Hindistan'da yerli devlet hükümdarları tarafından; bu hükümdarlar arasında Sih İmparatorluğu kurucusu Ranjit Singh gibi kişiler de bulunmuş olsa da, unvanı kullananlardan bazıları gerçekte pek sınırlı gücü olan yöneticilerdi. Kadınlar için muadili "maharani" olup, bu unvan hem erkek mihracelerin eşleri, hem de bunun gelenekler dahilinde bulunduğu bölgelerde doğrudan yönetimi elinde tutan kadınlar için kullanılmaktaydı. (wikizeroo, 2019)

Büyük bir kral olmasa da binbaşısıdır. Kırk kez Çin'e sefere katılmış; üç kardeşi savaşta, ataları dövüşte, dedeleri kırıpta ölmüştür. Alp: *bk. Alp Aya*. Bu yönüyle adı kişiliğiyle uygundur.

O

Oğulçak Buğra Beğ: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 68) Oğulçak: oğul+çak şeklinde oluşmuştur. –çak küçültme ekidir. (Korkmaz, 2003, s. 39) Küçük oğul anlamına gelir. Buğra: *Erkek deve* (sozluk.gov.tr, 2019) Beğ: *bk. Ay Beğ*. Adı gibi Türkiş beğidir. Devenin gücü sembolize etmesiyle bu kişiye ad olduğu düşünülebilir.

Ö

Öküş Kara Açkı: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 392) Öküş: *Çok, sayısız*. (Gülensoy, 2007, s. 658) Kara: *bk. Bağatur Şad*. Açkı: *Anahtar*. (Gülensoy, 2007, s. 48) Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Yararlılık göstermiştir. Anahtar adı bu yönüyle uygundur.

Örpen: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 443) Orhun abidelerinde bir yer adı olarak karşımıza çıkıyor. *Örpente sün-güşdüm. Silsin sançdım*. (Ergin, 1999, s. 44) Örpek sözcüğüne rastlıyoruz. *Mızrağın ucundaki tuğ* anlamındadır. (Donuk, 1988, s. 102) Kutluk'un kardeşi, onbaşısıdır. Urungu'nun kan kardeşi ve Binbaşı Böğü Alp oğlu. Ay Hanım'ın okuyla ölmüştür. Sözcüğün anlamı ve kişi arasında bir bağ kuramadık.

P

Pars: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 16) *Kedigillerden, genellikle Asya ve Afrika'nın sıcak bölgelerinde yaşayan, postu benekli, bazen de düz siyah, çevik, yırtıcı, etçil, memeli hayvan, leopar, panter, pelen*. (sozluk.gov.tr, 2019) Yamtar'la iyi arkadaşlar. Güçlü, akıllı biridir. Bu yönüyle de adıyla uyumludur. Yamtar'ın kafası pek çalışmaz, Pars ona akıl verir. Almıla'ya

âşıktır ve onun için yarışlara katılır. Adı gibi çevik, güçlü olduğu için yarışları kazanır. Ancak İçing Katun'un oyunları yüzünden Almıla'yı da alarak Batı Kağanlığına kaçmak zorunda kaldı. Yaşlılığında Göktürk Devleti yeniden kurulduğunda oğullarıyla geri döndü ve yaşı, akli, tecrübesiyle kağanın binbaşısı oldu ve Dokuz Oğuzlara elçi olarak gönderildi.

S

Salcı Beğ: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 45) Sal: Birçok kalın direk yan yana bağlanarak yapılan, düz ve korkuluksuz deniz veya ırmak taşıt (sozluk.gov.tr, 2019) adından *+cı* addan ad yapım ekiyle türemiş olabilir. Romanda kendini "Basmıl eli doğanı, yüce erler yamanı, fiske vursa kan döken, haykırdıkda dağ çöken, kayaların kayası, yenilmez güç eyesi." (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 45) olarak tanımlamıştır. Salcı şeklinde DLT'de bir ifade geçer ve aşçı anlamına gelir. (DLT III. 442-4) Beğ: *bk. Ay Beğ*. Adının anlamı ile kişiliği arasında bir ilgi kurulamadı.

Sançar: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 23) Sançmak, dürtmek, sokmak anlamındaki fiilden -ar yapım ekiyle türemiştir. Kargıyı saplamak anlamına gelir. Asık yüzlü, düşünceli gözükene biridir. Tek başına yaşar, az yer, az içerdi. Umulmadık zamanlarda gülerdi. Çin'e esir düştüğünde yine böyle gülmeye başlayınca Çinlilerce oklanarak öldürülmüştür. Adı gibi savaşçı biridir. Bu yönüyle adı kişiliğiyle uyumludur.

Selçik: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 313) *Güzel konuşma yeteneği olan, uz dilli.* (sozluk.gov.tr, 2019) Yağma boyundan bir bahadır, yüzbaşısıdır. Kara Kağanı savaşta korumak için kendini Kara Kağan olarak tanıtır Çinlilerin kendisine saldırılarını sağlıyor. Tarihi kişiliği gibi yiğit biridir. DLT'de geçen kişi adlarındandır. (DLT I, 478)

Sırba Tegin: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 21) *sırba~sırpa: Sıpa, eşek yavrusu.* (Eren, 1999, s. 366) Tegin: *bk. Çıbı Tegin.* Li Simo, Çelebi [İllig Kağan](#)'ın babası olan [Yami Kağan](#)'ın kuzeni Tuğluk Şad'ın oğlu. [Doğu Göktürklerin](#) Çin Tahakkümü Devri (630-681)'nde, önce Tang Hanedanı'nın generali ve daha sonra 639-644 yılları arasında Doğu Göktürk Kağanlığının kağanıdır. Romanda vahşi gülüşlü, korkunç yüzlü olarak tasvir edilmiştir. Çinliler onu Doğu Türkeli'nin başına geçirmek istiyorlar. Göktürkler onu sevmiyor. Adın anlamıyla Atsız, sevilmeyen bu kişiyi yermek istemiş olmalı. Bu yönüyle adı çok uygun düşmüştür.

Sungur: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 21) *Doğana benzeyen, yırtıcı, avcı kuş. Soğukkanlı ve somurtkan kimse.* (sozluk.gov.tr, 2019) Gökbörü'nün oğlu. Yırtıcı kuşların ad olarak kullanılması geleneğinin devamıdır. Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Adı kişiliğiyle uygundur.

Sülemiş: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 23) Sü-le-miş. Sü: 1. *Asker, çeri, leşker.* 2. *Güç, kuvvet.* (sozluk.gov.tr, 2019) *Sü+le-:* *Asker sevk etmek.* (Caferoğlu, 1968, s. 214) -miş geçmiş zaman eki. Tulu Han tarafından kendisine çayıtlık yapması teklif ediliyor. O da fakirlik sebebiyle kabul ediyor. Dokuz Oğuzların isyanında öldürülüyor. Bir asker olması sebebiyle adı kendisine uymaktadır.

Ş

Şu Tegin (Kür Şad): (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 8) Şu: *Saka hükümdarı.* DLT’de geçen kişi adlarındandır. (DLT III, 413) Atsız bir Türk hükümdarının adını vererek Kür Şad’ın ne kadar önemli biri olduğunu burada da göstermiş oluyor. Tegin: *bk. Çıbı Tegin.* Çuluk Kağan’ın küçük oğlu. Şu Tegin iri yarı, sert, yaman biridir. Kara Kağan (Bağatur Şad) ona Kür Şad adını vermiştir. Çinlilerden nefret eder. Her fırsatta onları Ötüken’den uzaklaştırmak gerektiğini söylemektedir. Cesur, güçlü ve yiğittir. Çin’e esir düşülen yıllarda örgütlenerek zamanın olgunlaşmasını bekliyor. Günü gelince kırk erle Çin sarayını basıyor ancak bu girişim başarısızlıkla sonuçlanıyor. Bu baskından sonra Kür Şad’ın adı tüm Türkeli’nde şanlı anılıyor ve bağımsızlık ruhunu hep canlı tutuyor. Kırac Ata’nın dediği gibi 1300 yıl sonra bile adları anılıyor.

T

Taçam: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 447) Taç: *As. Major, IX. 135, 59.* (Caferoğlu, 1968, s. 219) Urungu’nun oğlu. Urungu Urungu as+ı+m (ilkim, tekim) gibi bir anlamda oğluna bu adı vermiş olabilir.

Tanrıvermiş: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 384) Tanrı’nın verdiği. Uygur Alka’nın oğlu. Kür Şad’ın kırk çerisinden biri olarak Tanrı’nın bir hikmetidir.

Tinesi Oğlu: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 45) Tin+esi. Tin: *Ruh.* (Gülensoy, 2007, s. 899) Birtakım fizik ötesi kurucularının, gerçeği ve evreni açıklamak için her şeyin özü, temeli veya yapıcısı olarak benimsedikleri madde dışı varlık. (sozluk.gov.tr, 2019) +esi: ? Ancak bugünkü *din-* fiilinin üzerine *-esi* sıfat-fiil eki (Korkmaz, 2003, s. 75) getirilerek türetilmiş olması daha muhtemeldir. Romanda kendini “Barış olsa erdemli, yoksul görse yardımcı, vursa buğa deviren, göğe ağaç savuran.” (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 45) şeklinde tanıtmıştır. Yani çok cevval, hareketli, güçlü vb. anlamlarındadır. Buradan hareketle Atsız bu roman kişisinin biraz dinmesini istemiş olabilir.

Tokuş: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 392) Tokuş~tokaç: *Toprağı pekiştirmeye yarayan ağaç tokmak.* (sozluk.gov.tr, 2019) Savaşçı bir askerdir. Bu yönüyle bir tokmak gibidir. Adı kişiliğiyle uygundur. DLT’de geçen kişi adlarındandır. (DLT I, 368)

Toluk Tüge: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 402) Toluk: *Koyun ve keçi yavrusu. Davar derisinden yapılan yayık.* (sozluk.gov.tr, 2019) Tüge: *Düve, İki yaşına basmış olan buzağı.* (DLT III, 229) Kür Şad’ın kırk çerisinden biri. Türklerde güçlü hayvanları özel ad olarak verme yaygındır. Güçlü oluşuyla adı kişiliğiyle uygundur.

Tuğrul: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 392) *Yırtıcı bir kuş.* (sozluk.gov.tr, 2019) Kür Şad’ın kırk çerisinden biri. Savaşçı, güçlü bir kişidir. Bu yönüyle adı kişiliğiyle uygundur. DLT’de geçen kişi adlarındandır. (DLT I, 482)

Tulu Han (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 34) (**Yaşar Şad**) (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 31): Tulu: *İki omuz arası. Duvak. Perde.* (sozluk.gov.tr, 2019) Han: *1. isim, tarih Doğu ülkelerinde yerli beyler ve Kırım girayları için kullanılan unvan: Kırım hanları. Altın Ordu hanları. 2. isim Osmanlı padişahlarının adlarının sonuna getirilen unvan.* (sozluk.gov.tr, 2019)

Orhun âbidelerinden Tonyukuk kitâbesinde geçmekte ve umûmiyetle kagan (khagan= imparator)’dan sonra gelen, “kral” karşılığı bir mâna ifade ettiği kabul olunmaktadır. Bununla beraber eski Türk vesikalarında hâkan ile han’ın çok kere birbirleri yerine kullanıldıkları da görülmektedir. (Donuk, 1988, s. 27)

Taluy>tulu?: *Deniz.* Bu anlamıyla kişi arasında bir ilgi kuramadık. Kür Şad’ın kardeşi, karakter olarak zıttı. Benzi sarı, arık, donuk bir kişiliği vardır. Adının Yaşar olmasının sebebi zayıf, hastalıklı olması, yaşaması için bu ad verilmiş olmalı. Türk geleneğinde bu tür durumlarda Döne, Döndü vb. adlar vererek çocukların yaşama şanslarının arttırıldığına inanılır. Şad: *bk. Bağatur Şad.*

Tunga: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 391) *ET’de Tonga ‘yiğit, kahraman, kuvvetli’ OT. Tonga ‘Bebür, kaplan cinsinden bir hayvan’* (Gülensoy, 2007, s. 910) Kür Şad’ın kırk çerisinden biridir, kara budundandır. Kaplan gibi güçlü ve yiğittir. Bu yönüyle adı kişiliğiyle uygundur.

Tunga Tegin: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 16) Tunga: *bk. Tunga.* Tegin: *bk. Çıbı Tegin.* Adı gibi ihtişamlı biridir. İşbara’yı kılıçta yeniyor, bu konuda onun üstüne kimse yoktur. Adı kişiliğiyle uygundur. Çin’e yapılan seferde ölmüştür. DLT’de geçen kişi adlarındandır. (DLT III, 368)

Tungra Sem: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 492) Tungra: *Bedendeki kir.* (DLT III, 378) Tongura: *Davar ya da köpeklerin boynuna takılan çan.* (Gülensoy, 2007, s. 910) Sem:

Derleme Sözlüğünde “hisse” anlamına gelmektedir. (sozluk.gov.tr, 2019) Dokuz Oğuz beğidir. Adıyla kişiliği arasında bir bağ kurulamadı.

Turumtay: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 392) *Karagöz cinsinden bir alıcı kuş.* (sozluk.gov.tr, 2019) Kür Şad’ın kırk çerisinden biri. Alıcı kuş anlamı ve savaşıçı biri olması sebebiyle adı kişiliğiyle uygundur.

Tüng Yabgu Kağan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 60) *Tüng: Gece, gece karanlığı.* (Gülensoy, 2007, s. 946)

Tong adının, [Eski Türkçe](#)'den günümüz [Türkçesine](#) ‘kaplan’ şeklinde çevrildiği düşünülmektedir. Bu konuya dair diğer yorumlar ise ‘yeterlilik’ ve ‘tamlik’ anlamına geldiğidir. Ayrıca kelimenin; ilk Türkçe döneminde kullanılan “dolu, içi boş olmayan” anlamlarına gelen; ‘toñ (tong)’ sözcüğünden geldiği de düşünülebilir. Bu kelimenin bir başka anlamı da ‘son’dur.’” (Tong Yabgu Kağan, 2020)

Yabgu: *Türk devlet teşkilâtında çok eskiden beri bilinen bir yüksek idarî-askerî unvan olup m.ö. Asya Hun devletinde kullanıldığı mütehassıs araştırmacılarca kabul edilmektedir.* (Donuk, 1988, s. 56) **Kağan:** *bk. Baz Kağan.* Batı Göktürk Kağanı olarak tarihte yerini almıştır. (619-628). (Atsız, Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar, 1985, s. 7) Uslu, bilgili, düşünceli biridir. Tün, kaplan anlamıyla yabgu ve kağana yakışan bir addir.

Türe Tegin: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 97) *Adalet, usul, kaide, örf, görenek, kanun, ayin.* (sozluk.gov.tr, 2019) **Tegin:** *bk. Çıbı Tegin.* Romanda adıyla ilişkilendirilecek bir kişilik göremiyoruz.

U

Uçar Kam: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 527) *Uçar: Uçan, uçucu.* **Kam:** *Şaman.* (sozluk.gov.tr, 2019) Ölüm uçurumunda yaşıyor ve Almıla ile Pars’ı ölümden kurtarıyor. Kamlık yapması yönüyle uç- eylemiyle bağlantı kurulabilir. Bu yönüyle adı kişiliğiyle uygundur.

Uluğ Tarkan: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 294) *Uluğ: Ulu, yüce.* **Tarkan:** *bk. Apa Tarkan.* Kara Kağan’ın lalası, Kara Kağan ölünce o da intihar etti. Lalası olması sebebiyle ulu sıfatını hak ettiği düşünülmektedir.

Umay: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 387) *Eski Türkçede Doğum sonu, rahim, döl yatağı; kadın adı. Orta Türkçede son, kadın doğurduktan sonra karnından çıkan sonu.* (Gülensoy, 2007, s. 967) DLT’de geçen kişi adlarındandır. (DLT I, 123) romanda da mitolojik bir öge olarak karşımıza çıkıyor.

Urku: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 338) Urku~Ürkü: *Çekingenlik, korku*. (Eyüboğlu, 1991, s. 700) Tulu Han'ın oğlu. On dört yaşında Çin kağanı onu Pekin'e bey yaptı. Cesur, kabiliyetli, güçlü biri değildir; bu yüzden adı kişiliğiyle uyumludur.

Urungu: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 435) *Savaşçı, muharip anlamına gelmektedir*. (Donuk, 1988, s. 106) Urun-: *Pişman olup vurunmak, döğünmek; sarınmak, örtünmek*. (DLT I, 201) -*gu* fiilden ad yapım ekidir. (Korkmaz, 2003, s. 80) *Fail ismi, soyut isimler, alet isimleri vs. sık sık da sıfat yapar*. (Gabain, 2000, s. 52) Kür Şad'ın oğlu. Babası gibi yiğit, asker, lider. Ur-filinden türediği düşünüldüğünde adı kişiliğiyle uyumludur. Ay Hanım'a âşık olmuştur ancak kavuşamamıştır. Adı kişiliğiyle uyumludur.

Utacı: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 127) Ut: *İlaç, em, ot*. (Gülensoy, 2007, s. 635) *+a-cı: İlaç yapan, şifacı*. Adı romanda anılmıyor. Romanda birçok kişiyi iyileştiriyor. Bu yönüyle adı kişiliğiyle uyumludur.

Utar: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 391) Ut-: *Oyunda yenmek, ütmek*. (Gülensoy, 2007, s. 973) Ut- fiilinden *-ar* ekiyle oluşmuş (Korkmaz, 2003, s. 169) kazanan anlamına geliyor. Yener, utkan, galip. Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. DLT'de geçen kişi adlarındandır. (DLT I, 368) Düşmanlarını yenmesi, galip gelmesi anlamıyla adı kişiliğiyle uygundur.

Ü

Üç Oğul: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 24) Üç: *Sayma sayısı*. Oğul: *Evlad*. Fakir biridir. Kara Budak'ın kız kardeşiyle evlenmiştir. Çin'de bir süre yaşamıştır. Kür Şad'ın kırk çerisinden biridir. Adının neden verildiği konusunda kesin bir yargıda bulunamıyoruz.

Y

Yağlakar: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 299) Yağı-la-kar Yağı: *Düşman* (Clauson, 1972, s. 898) *yagı+la-*: Düşmanlık etmek. Üç yaşında Ötüken'e gelmiş bir Kırgız'dır. Çin'e yapılan seferde ölmüştür. Yakın zamanda öleceğini bilmek onu yüksündürmemiştir. Düşman üstüne sefere gitmiş, bu yönüyle adı kişiliğiyle uyumludur.

Yağmur: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 192) Esmer, yuvarlak yüzlü, kara gözlü, hep gülen, orta boylu, ağır hareketli biridir. Adıyla ağır olması yönü tezatlık taşıyor. Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Ancak yağmurun bereket simgesi olduğu düşünülürse olumlu bir anlamı vardır. Kırk çeriden biri olmasıyla bu olumlu anlam kişiliğiyle uyuyor.

Yamtar: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 15) Yamtar kendisini şu şekilde tarif eder: "İşbara Alp yoldaşı, on dört erin kardeşi, tok kayaya yaslanan, çılgın suda ıslanan, yirmi eri taşıyan."

(Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 45) Diğer kişilere göre çok iri olduğu da romanda anlatılmaktadır. Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Tarama sözlüğünde *yam: At, menzil atı* olarak tanımlanır. (sozluk.gov.tr, 2019) Kendinin iri olması sebebiyle bu adı almış olabilir.

Yarkın Katun: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 195) Yarkın: 1. *Şimşek, ışık* 2. *Işıklı* (sozluk.gov.tr, 2019) Katun~hatun: *bk. İl Bilge Katun*. Batı Kağanının eşi. Güzelliğiyle ilgili bir bilgi yok romanda. Ancak adından dolayı göz alıcı bir güzellikte olduğu düşünülebilir.

Yaşar Şad (Tulu Han): Yaşar: Ömür, yaşam, hayatta kalış. Şad: *bk. Bağatur Şad*.

In Turkish the title, ranking prob. next after xağan and bestowed by the xağan on some close relative, younger brother or son, often carried with it the duty of ruling part of the xağaris dominions, so that 'viceroys' is perhaps the nearest English equivalent, but not an exact translation (Clouston, 1972, s. 866)

Kendisi şad unvanı taşıdığı için hükümdar soyundandır. Adı kişiliğiyle uyumludur.

Yeke: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 391) *İri, kocaman*. (sozluk.gov.tr, 2019) Kür Şad'ın kırk çerisinden biridir. Karakteri ve fiziksel özellikleri hakkında romanda bilgi verilmiyor.

Yığaç: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 392) *Ağaç, ağaç parçası, erkeğin erkeklik aygıtı, fersah*. (DLT I, 14, 18, 152, 174, 198, 219, 244, 249, 251, 254, 260, 263, 271, 283, 290, 294, 297, 312, 319, 439, 485, 502, 503, 505, 511; 11.II, 20, 24, 29, 37, 69, 70, 80, 85, 91, 101, 122) Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Yiğit biridir. Ağaç Türk kültüründe önemli bir motiftir. Kırk çeriden biri olması ve bu mitolojik önemine istinaden adı kişiliğiyle uyumludur.

Yula: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 532) *Kandil*. (DLT I, 200; III, 25, 26) *Meşale* (sozluk.gov.tr, 2019)

İlk defa Gök-Türk yazılı Kemçik-Cirgac kitâbesinde geçen bu unvan Türk devletlerinde oldukça yaygın görünmektedir. Yula'nın aşağı yukarı "buyruk" görevini ifa ettiği ileri sürülmektedir. Unvanın Uygur metinlerinde, DLT, ve KB de, Kıpçak lehçesinde vb. görüldüğü üzere "meşale, ışık verici, lamba" mânalarında Türkçe bir kelime olan "yula"dan ibaret olduğu beyan edilmiştir. (Donuk, 1988, s. 65)

Pars'ın küçük oğlu. Otuz yaşlarında talihsiz biri. Savaşta aksak kalmış, üç karısı ve çocukları ölmüş. Hiç öfkelenmezmiş. Atlardan iyi anlar. Meşale anlamıyla cevval, yakıcı biri olması beklenirdi ancak tam tersi sakin biri. Bu yüzden adı ile uyumlu bir karakteri olduğunu söyleyemeyiz.

Yumru: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 183) *yum- 'tan yumru*. (Eyüboğlu, 1991, s. 768) Yamtar'dan sonra içlerindeki en iri kişidir. Doğumunda iri olduğu için bu adı almıştır. Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Adı kişiliğiyle uygundur.

Yırım: (Atsız, Bozkurtlar, 2010, s. 392) 1. Su yatağı, sel yarıntısı. 2. Uçurum. 3. Hendek. (sozluk.gov.tr, 2019) Kür Şad'ın kırk çerisinden biri. Yiğit bir askerdir. Çinlilerce öldürülmüştür. Adı gibi şiddetli şekilde düşman üzerine atılmaktadır.

SONUÇ

Kesin (K)		Olabilir (O)	Ayrıntı Yok (A)	Zıt
Alka	İnal Tarkan	Abı	Bilge (K) Tudun	Bağatur Şad (K)
Almıla	İstemi Kağan	Arbuz	Çur Bilge (K) Kağan (K)	Kara Kağan (K)
Alp Aya	İşbara Alp	Arık Buka (K)	Derse	
Alp Bamsı	Kaban	Ay Doğmuş	Ezgene	
Alp Er Tunga	Kadır Bağa	Burguçan	İçing Katun (K)	
Alp Kutluk	Kara Budak	Çamur Beğ (K)	Kum Sengün	
Altın Tarım	Kara Buka	Emen	Örpen	
Apa Tarkan	Kara (Z) Kağan	Kalalduruk	Salcı Beğ	
Arık (O) Buka	Karakulan	Karpak	Tulu Han	
Arslan	Kara Ozan	Kıraç Ata (K)	Tungra Sem	
Arslan Tarkan	Kızıll	Kızıl	Türe Tegin	
Ay Beğ	Kıraç (O) Ata	Kutan	Üç Oğul	
Ay Hanım	Kızıll Buka	Tinesi Oğlu	Yeke	
Ay Kutluk	Kurt Kaya	Yamtar	Yula	
Ayzıt	Kutluk	Yarkın Katun (K)		
Badruk	Kutluk Şad			
Bağa Tarkan	Küçlük			
Bamsı	Kül Çur			
Barmaklak	Kül Erkin			
Barman	Kül Er Tegin			
Baz Kağan	Kür Şad			
Bilge Tonyukuk	Makaraç			
Bilge Tudun (A)	Oğulçak			
Boyla Bağa	Buğra Bey			

Tarkan	Pars			
Bögü Alp	Sançar			
Börü	Selçik			
Börü Tarkan	Sırba Tegin			
Börü Tegin	Sungur			
Buğaç Beğ	Sülemiş			
Buğra	Şu Tegin			
Buluç	Taçam			
Bumun Kağan	Tanrıvermiş			
Çağrı	Tokuş			
Çalık	Toluk Tüge			
Çalkara	Tuğrul			
Çamur (O) Beğ	Tunga			
Çengşi	Tunga Tegin			
Çıbı Tegin	Turumtay			
Çıgay Börü	Tüng Yabgu			
Çobayıkmiş	Kağan			
Çuçu	Uçar Kam			
Çuluk Kağan	Uluğ Tarkan			
Çur (A) Bilge	Umay			
Kağan	Urku			
Dede Korkut	Urungu			
Demirci	Utacı			
Ersegün	Utar			
Gökbörü	Yağlakar			
Göktaş	Yağmur			
Gümüş	Yarkın (O)			
Gün Yaruk	Katun			
Içing (A) Katun	Yaşar Şad			
İlaçin	Yığaç			

İl Bilge Katun	Yumru			
İl Kaya	Yırım			
İlteriş Kağan				

Eserde ele aldığımız 127 kişinin 131 adı çalışmamıza konu olmuştur. Bu kişilerden dördünün iki adı vardır. (Yaşar Şad/Tulu Han, Şu Tegin/Kür Şad, Kutluk Şad/İlteriş, Kara Kağan/Bağatur Şad) İncelenen adlara baktığımızda romanda yer alan kişilerin adları ve kişilikleri arasında tam bir ilginin olduğunu söyleyebileceğimiz yüz ad tespit edilmiştir. Bunun yanında birden fazla kelimededen oluşan bazı adlardan bir bölümü roman kişiliğiyle uyum içinde olup olmadığını veya zıt olduğunu veya romanda kişiler hakkında ayrıntı olmadığı için bu adın kendilerine uygun olup olmadığını söyleyemiyoruz. Kesin olarak ilgi kurduğumuz yüz addan sekizinin bir bölümü için tam bir uyumdan bahsedemiyoruz. On bir ad ise roman kişiliğiyle adı arasında büyük bir bağ taşımakta ama kesin olarak bunu söyleyemiyoruz. Ayrıca bu gruba giren dört adın bir bölümü ise kesin olarak adı ile kişiliği uyumludur. On bir ad için romanda ayrıntılı bilgi verilmediği için bu adların onların kişilikleriyle ne kadar uyumlu olup olmadıkları hakkında bir tespitte bulunamıyoruz. Ayrıca üç adın ise bir bölümü kesin ilgi taşımaktadır. İki ad ile kişilikleri arasında zıtlık bulunmaktadır. Ancak bu iki adın diğer bölümü ise kesin bir ilgiyi barındırıyor.

Bozkurtlar romanında Hüseyin Nihal Atsız, kahramanlarına/karakterlerine/kişilerine ad verirken onların tarihi kişilik olanlarını gerçek ad ve unvanlarıyla ve tarihi kimlikleriyle aktarmıştır. Adlar genel olarak Türk ad verme geleneğine bağlı olarak verilmiş ve yaptıkları işlerle uyumlu olmuştur. Ayrıca tarihte var olmuş birçok devlet adamı ve önemli şahsiyet romanda tekrar can bulmuştur. Atsız, Türk kahramanlarına Türkçe adlar vermiş ve bugün birçok Türk çocuğu bu adların bazılarını onun sayesinde taşımaktadır.

Kaynakça

- Amanoğlu, E. K. (2000). Divan-ı Lügati't Türk'teki Kişi Adları Üzerine. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Sayı 15*, 5-13.
- Atalay, K. M. (2013). *Divanü lûgat-it-Türk*. Ankara : TDK.
- Atsız, H. N. (1985). *Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar*. İstanbul: Arkadaş Basımevi.
- Atsız, H. N. (1997). *Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: İrfan Yayıncılık.
- Atsız, H. N. (2010). *Bozkurtlar*. İstanbul: Ötüken.

- Caferoğlu, A. (1968). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Clauson, G. (1972). *An Etymological Dictionary of pre-thirteenth-century Turkish*. Oxford: Clarendon Press.
- ÇulaKağan.(2020,02.08).Wikipedia:https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87ula_Ka%C4%9Fan adresinden alındı
- Demir, E. (2014). S. Gerard Clauson'un Etimolojik Szölüğünde Geçen Sağlık ve Tıpla İlgili Kelimeler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 131-148.
- Demir, N. (2016). *Oğuz Kağan Destanı*. İstanbul: Ötüken.
- Donuk, A. (1988). *Eski Türk devletlerinde idarî-askerî unvan ve terimler*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Ercilasun, A. B. (2008). İstemi/İştemi (Sır Temir) Kağan. *Türk Kültürü*, 76-109.
- Eren, H. (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Ergin, M. (1999). *Orhun Abideleri*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Erol, A. (1992). *Adlarımız*. Ankara : TKAE yay.
- Eyüboğlu, İ. Z. (1991). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Gabain, A. V. (2000). *Eski Türkçesinin Grameri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Gülensoy, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Güner, G. (2018). ESKİ TÜRKÇE BİR ETİMOLOJİ DENEMESİ: AYAK " KÂSE, KADEH ", TÜRKİYE. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 650-662.
- İl Kağan. (2020, 01 30). Wikipedia: https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0l_Ka%C4%9Fan adresinden alındı
- Kafalı, M. (2020, 02 02). *Günboyu Gazetesi*. <https://www.gunboyugazetesi.com.tr/mustafa-kafali-turk-kulturunde-renkler-23826h.htm> adresinden alındı
- Karahan, L. (2009). Türkçede Dini Anlamlı Bazı Kişi Adlarını Ekle Değişirme Geleneği. *Dil Araştırmaları*, 17-24.
- Karakurt, D. (2011). *Türk Söylence Sözlüğü*. F Klavye.
- Karakurt, D. (2017). *Türkçe Sözcük İncelemeleri*. F Klavye.
- Kibar, O. (2005). *Türk Dillerinde Ad Verme*, . İstanbul: Akçağ Yay.
- Komisyon. (2012). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri*. Ankara: TDK.
- Kutalmış, O. G. (2003). *Türkçe Kişi Adları*. . İstanbul: Karabudun Yayınları.
- Maniheizm. (2020, 01 29). wikipedia: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Maniheizm> adresinden alındı

- Özçelik,S.(2018). DEDE KORKUT OĞUZNAMELERİNDE GEÇEN BAN, BANU,BAMBAM, BAMSİ ÜZERİNE. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-BELLETEN*, 265-280.
- Rahmeti, W. B. (1936). *Oğuz Kağan Destanı* . İstanbul: Burhaneddin Basımevi .
- Rasonyi, L. (2007). *Tarihte Türklük*. İstanbul: Örgün Yayınları / Yayınevi Genel Dizisi.
- Sepetçioğlu, M. N. (1998). *Dedem Korkut'un Kitabı*. İstanbul: İrfan Yayımcılık.
- Sertkaya, O. F. (2012). Göktürkçedeki (ny) Runası Üzerine. *TEKE*, 1-10.
- Sertkaya, O. F. (2018). *Kelime Dağarcığımızdan Etimoloji Araştırmaları*. Ankara : Akçağ Yayınları .
- sozluk.gov.tr*. (2019, 12 4). <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Sümer, F. (1999). *Türk Devletleri Tarihinde Şahıs Adları*,. İstanbul: TDAV.
- Şimşek, E. (2016). TÜRK KÜLTÜRÜNDE, KAPLUMBAĞALARLA İLGİLİ EFSANELER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME. *AKRA KÜLTÜR SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ*, 51-63.
- TDK. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK. 11 10, 2015 tarihinde http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.561a8c29d488d1.79021731 adresinden alındı
- TDK. (2015, 10 11). *Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük*. 10 11, 2015 tarihinde http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.561a8c242aba61.70505209 adresinden alındı
- Tietze, A. (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati 1.cilt*. İstanbul-Wien: Simurg.
- Tietze, A. (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati*,. İstanbul: Simurg Yay. .
- TongYabguKağan*.(2020,02.08).Wikipedia:https://tr.wikipedia.org/wiki/Tong_Yabgu_Ka%C4%9Fan#cite_note-kasgar-4 adresinden alındı
- Ünlü, S. (2012). *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü*. Konya: Eğitim Kitapevi.
- wikipedia. (2020, 02 07). *I-ch'eng*. <https://tr.wikipedia.org/wiki/I-ch%27eng> adresinden alındı
- wikizeroo*.(2019,127).<https://www.wikizeroo.org/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvTWlocmFjZQ> adresinden alındı
- Yurtsever, E. (1997). *Türkçe Adlar Derlemesi*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırma Vakfı.

Extended Abstract

Names are the subject of onomastic science. The anthroponym, which is one of the sub-branches of this, examines the names of persons. The tradition of naming has a huge place in all religions and cultures. The tradition of naming, which conveys the culture of each community in this area, is very diverse. When we look at the reasons for naming both the person who gave the name and the person to whom the name was given, protecting, keeping alive, commemorating, etc. such reasons arise. Mother and father prefer some names that mislead evil spirits to protect the child from evil and misfortune. The names of God are among those given by this concern. It is also the preference of Turkish culture to give some animal names and some hated tribe names as names to children in the belief that they scare evil spirits. According to the Kazakhs, Çepisbay Aga, whose son did not live, gave his son the name 'Rus' so that the Reaper would not come home. According to beliefs that good names attract evil spirits. When evil spirits disturb people, changing the name of the disturbed person or changing the name of that person to get rid of them lives as a tradition in some regions." (Karahan, 2009, s. 18) Name changing, illness per child, disability, misfortune, etc. when the negative situations came" The name given to the child brought him bad luck." it is replaced by saying". Of course, when you do positive things, the kid's name changes. As the Mongol ruler Genghis took this name later. Giving the name of the first person who comes home to the child, giving the first word as a name after the child is born is one of the traditions seen in Turkish culture. The name-giving task is made by the leading people in the family or society. We see the best example of this in the stories of Dede Korkut. "When the son of Dirse Khan will be named Boğaç, Dede Korkut was called", " Dede Korkut come, name this boy, take him with him to his father, ask his father to be a Beylik to the boy, they said to take the throne." (Sepetçioğlu, 1998, s. 25) Altay Turks for a period of time do not carry a special name is also seen. (Altın Toyçı Epope) They used family names but gained the privilege of carrying a special name when they performed a very significant feat. We see this in the stories of Dede Korkut. "At that time they wouldn't have named a boy if he hadn't beheaded or shed blood." Pay Püre Beğ said: "Bre, did my son behead or shed blood?" he was stunned. "Yes, he cut off the head, he shed blood, he knocked the man down." they said. "Bre, is there enough to name this boy?" he said. "Yes, my Sultan, it is too much." they said. (Sepetçioğlu, 1998, s. 71) There are also important examples of our naming traditions in the Oguz Khan saga. Here we see heroes named according to their work. "You sent me a lot of gold and you kept the city well, he said. So he kept his name to her and befriended her." (Rahmeti, 1936, s. 23) The

Turks believed that by giving their children names with bad connotations, they protected the child from evil. For this reason, the names of feared animals or abstract beings are also given. It is also an important factor in naming children when they are born. In the Islamic period, the children are Recep, Shaban, Ramadan, Kadir, etc. names are the appropriate examples for this situation.

In this article, the meanings of the specific names mentioned in the novel *Bozkurts* in alphabetical order are examined based on the personalities of the heroes/characters. In the novel *Bozkurtlar*, Hüseyin Nihal Atsız, we examined what methods he used and what he paid attention to in the tradition of naming his heroes/characters/persons in Turkey. While doing this work, he studied etymological dictionaries, modern-day dictionaries, various source books, articles, dissertations, etc. we have benefited from many resources. Turkish special names in the work for the detailed analysis of meaning, analysis, opinions were processed. It was eventually revealed how compatible or not the name was with the novel character.